

მოსამართლის რთული სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
EU4Justice

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი

EMC

Human Rights Education and Monitoring Center

პაპაქაძის
კვლევითი
რესურსების
ცენტრი

ინფორმაციის თავისუფლების
განვითარების ინსტიტუტი

მოსამართლის როლი სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში

თვისებრივი კვლევის შედეგები

ანგარიში მომზადებულია ევროკავშირის მხარდაჭერით. მის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი“ (EMC), CRRC-საქართველო, „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი“ (IDFI) და არ ნიშნავს, რომ იგი ასახავს ევროკავშირის შეხედულებებს.

შესავალი	4
მეთოდოლოგია	4
მოკლე შეჯამება.....	5
კვლევის შედეგები.....	8
მოსამართლის როლი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განხილვისას	8
ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი.....	9
მტკიცების სტანდარტი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა განხილვისას ..	11
ადმინისტრაციული დაკავების მექანიზმი და ადმინისტრაციული პატიმრობის კადების რელევანტურობა	12
მოსამართლის როლი სისხლის სამართალში.....	13
შეჯიბრებითობის პრინციპი.....	13
წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტა...	16
საპროცესო შეთანხმება	17
სამართლიანი სასჯელი.....	19
დაზარალებულის როლი და სტატუსი	20
მოსამართლის გამოწვევები ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვისას	24
მოსამართლის გამოწვევები ნარკოტიკული დანაშაულის განხილვისას	28
ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდოობა	28
ჩხრეკა.....	29
ნარკოტიკული საშუალებების „ჩადება“	30
სასჯელის პროპორციულობა	32
საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკა.....	34
წარდგინება საკონსტიტუციო სასამართლოში და სხვა გამოწვევები.....	36
საკონსტიტუციო სასამართლოსადმი მოსამართლის წარდგინების მექანიზმის შეფასება და მისი გამოყენება პრაქტიკაში	36
სხვა გამოწვევები.....	37
დანართი: თვისებრივი ინტერვიუსა და ფოკუს ჯგუფის გზამკვლევი.....	39

შესავალი

„სასამართლო რეფორმის განხორციელების მხარდაჭერის“ (FAIR) პროექტის ფარგლებში, რომელსაც, ევროკავშირის დაფინანსებით, „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი“ (EMC) პარტნიორ ორგანიზაციებთან, „კავკასიის კვლევითი რესურსების ცენტრთან“ (CRRC-საქართველო) და „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტთან“ (IDFI) ერთად ახორციელებს, CRRC-საქართველომ ჩაატარა თვისებრივი კვლევა მოსამართლის როლზე სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში. კვლევა ჩატარდა 2019 წლის 27 თებერვლიდან 29 მარტამდე პერიოდში და მოიცავს სხვადასხვა ინსტანციისა და ქალაქის/რეგიონის სასამართლოს მოსამართლეები, ასევე ადვოკატები თბილისსა და ქუთაისში.

მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში მოსამართლის როლი და მისი პროცესუალური უფლებამოსილებები არაერთხელ გამხდარა სხვადასხვა საზოგადოებრივი ჯგუფისა თუ თავად სასამართლო სისტემის წარმომადგენლების მხრიდან დისკუსიის საგანი. არსებობს მოსაზრება იმის შესახებ, რომ, მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, მოსამართლეთა უფლებამოსილებები გარკვეულწილად შეზღუდულია, რაც ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების დაცვის პროცესში სასამართლოს ეფექტიანობის შემცირებას განაპირობებს.

წარმოდგენილი კვლევის მიზანია, არსებულ საკანონმდებლო ჩარჩოსა და პრაქტიკულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით, გამოავლინოს ის მიმართულებები, რასაც იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლები, მოსამართლეები და ადვოკატები, მოსამართლეთა როლის გაზრდისთვის მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ.

კვლევა მოიცავს მოსამართლის როლის შეფასებასა და ცვლილებების საჭიროების განხილვას შემდეგ საკითხებთან მიმართებით: ადმინისტრაციული სამართალდარღვევები, შეჯიბრებითობა სისხლის სამართალში, წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტა, საპროცესო შეთანხმებები, სასჯელების პოლიტიკა, დაზარალებულის როლი და სტატუსი, ოჯახში ძალადობა, ნარკოტიკული დანაშაულები. გარდა ამისა, ანგარიშში განხილულია რამდენიმე ზოგადი საკითხი, მათ შორის საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინებით მიმართვიანობის მექანიზმი.

წინამდებარე დოკუმენტი აჯამებს აღნიშნული კვლევის პროცესში მოსამართლეებისა და ადვოკატების მიერ გამოთქმულ მოსაზრებებს ზოგადი სურათის გამოსაკვეთად. მეთოდოლოგიის მოკლე აღწერას მოჰყვება თვისებრივი კვლევის შედეგების განხილვა, რომელიც თემატურადაა დაჯგუფებული.

მეთოდოლოგია

კვლევა მოსამართლის როლზე სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში კვლევის თვისებრივ მეთოდებს, სიღრმისეულ ინტერვიუსა და ფოკუს ჯგუფს, ეფუძნება. 2019 წლის 27 თებერვლიდან 29 მარტამდე პერიოდში კვლევის ფარგლებში ჩატარდა 18 სიღრმისეული ინტერვიუ საქალაქო და სააპელაციო სასამართლოებში¹ სისხლისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების მიმართულების მოსამართლეებთან თბილისში, მცხეთაში, რუსთავსა და ქუთაისში, ასევე, სამი ფოკუს ჯგუფი კერძო და არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატებთან თბილისსა და ქუთაისში.²

მოსამართლის როლის შესახებ კვლევა მოიცავს საკითხებს მოსამართლის როლსა და პრაქტიკულ გამოწვევებზე ადმინისტრაცი-

1. უზენაესმა სასამართლომ გადატვირთულობის მიზეზით უარი თქვა კვლევაში მონაწილეობაზე.
2. ქუთაისის ფოკუს ჯგუფში კერძო ადვოკატებთან ერთად მონაწილეობას იღებდა სახელმწიფოს უფასო იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკატი და ახალგაზრდა იურისტთა ორგანიზაციის ადვოკატი.

ული სამართალდარღვევებისა და სისხლის სამართლის მიმართულებით შემდეგ თემებთან დაკავშირებით: ადმინისტრაციული სამართალდარღვევები, შეჯიბრებითობა, საპროცესო შეთანხმება, სასჯელების პოლიტიკა, დაზარალებულის როლი და სტატუსი, ოჯახში ძალადობა, ნარკოტიკული დანაშაულები. აგრეთვე სამოსამართლო საქმიანობასთან დაკავშირებულ ისეთ საკითხებს, როგორცაა, მაგალითად, მოსამართლის მიერ საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინების მექანიზმის ეფექტიანობა.³

კვლევის მეთოდებიდან გამომდინარე შედეგები წარმომადგენლობითი არ არის და მათი განზოგადება საქართველოში მოქმედ ყველა მოსამართლესა და ადვოკატზე შეუძლებელია. შესაბამისად, წინამდებარე დოკუმენტი, ბუნებრივია, სრულად ვერ მოიცავს ყველა შესაძლო არგუმენტსა თუ დაკვირვებას კვლევაში დასმულ საკითხებზე. თუმცა, მნიშვნელოვანია, რომ სამიზნე ჯგუფების მიხედვით პასუხებსა და არგუმენტაციებში შეინიშნებოდა მსგავსი კომენტარების ტენდენცია, რაც გვაძლევს საფუძველს, დავასკვნათ, რომ მთლიანობაში, დოკუმენტი ასახავს ძირითად მიდგომებსა და ამ სფეროებში არსებულ ყველაზე მთავარ გამოწვევებს.

მოკლე შეჯამება

თვისებრივი კვლევა მოსამართლის როლზე მოიცავდა 2019 წლის 27 თებერვლიდან 29 მარტამდე პერიოდს. თვისებრივი ინტერვიუები ჩატარდა სხვადასხვა ინსტანციისა და საქალაქო/რაიონული სასამართლოს თვრამეტ მოსამართლესთან. ფოკუს ჯგუფები ჩატარდა ადვოკატებთან თბილისსა და ქუთაისში.

თვისებრივი კვლევა აჯამებს მოსამართლეებისა და ადვოკატების მოსაზრებებს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და

სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვისას მოსამართლის როლისა და უფლებამოსილების შესაძლო გაფართოების საჭიროების შესახებ. ასევე, ყურადღებას ამახვილებს მოსამართლეთა გამოწვევებზე ოჯახში ძალადობისა და ნარკოტიკული დანაშაულის განხილვისას, საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინების მექანიზმზე და სხვა სირთულეებზე, რომლებსაც მოსამართლეები აწყდებიან სამართლიანი მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში.

მოსამართლეთა და ადვოკატთა ნაწილი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილებების საჭიროებას უსვამს ხაზს, განსაკუთრებით ქმედების შემადგენლობის დაზუსტების მხრივ. თუმცა, მოსამართლეებისთვის ეს დიდ დაბრკოლებას არ წარმოადგენს, რადგან შეუძლიათ, გააკეთონ განმარტება ან მითითება საქმის კვალიფიკაციის შეცვლასთან დაკავშირებით. გამოწვევად ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმის განხილვისას მტკიცების ტვირთის არარსებობაც დასახელდა, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმეში მხოლოდ ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენლის ჩვენება ან ოქმია. მოსამართლეები ხშირად ვერ ხედავენ პოლიციის ჩვენებებში ეჭვის შეტანის საფუძველს. თუმცა, ადვოკატები პრობლემად მიიჩნევენ მოსამართლეების მხრიდან ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენელთა ჩვენების უპირობო ნდობას და ხშირად დამატებითი მტკიცებულებების, მაგალითად, პოლიციის სამხრე კამერების ჩანაწერის მოთხოვნისგან თავის შეკავებას. დამატებით, მოსამართლეები მიუთითებენ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში გაწერილი ჯარიმების ოდენობის შეუსაბამობაზე, რადგან ხშირად ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემულ პირებს პატიმრობის შეფარდება ურჩევნიათ ჯარიმის გადახდას.

სისხლის სამართლის საქმეების განხილვისას მოსამართლეები და ადვოკატები მოსამა-

3. სიღრმისეული ინტერვიუებისა და ფოკუს ჯგუფების გზამკვლევი იხილეთ დანართში.

რთლის როლის გაფართოების საჭიროებას ძირითადად ორი მიმართულებით ხედავენ: მოსამართლისთვის მხარეთა თანხმობის გარეშე კითხვის დასმის უფლების მინიჭება და მოსამართლის მიერ ექსპერტიზის ჩატარების მოთხოვნის შესაძლებლობა. ამასთან, ადვოკატების თქმით, მოსამართლეები შეუძლებელია პროცესში საკუთარ როლს ზედმეტად ფორმალურად მიიჩნევენ მაშინ, როცა შეუძლიათ ნორმების უფრო ფართოდ განმარტება. მოსამართლეთა და ადვოკატთა ნაწილი ასევე საჭიროდ თვლის მოსამართლისთვის საპროცესო შეთანხმებაში ცვლილებების შეტანის უფლების მინიჭებას. თუმცა, მოსამართლეები ამ ეტაპზე საპროცესო შეთანხმების დამტკიცებისას განსაკუთრებულ სირთულეებს არ აწყდებიან, რადგან, მათი თქმით, კანონმდებლობით ყველაფერი განსაზღვრულია. ადვოკატების აზრით კი, პრობლემას საპროცესო შეთანხმებისადმი მოსამართლეების დამოკიდებულება წარმოადგენს, რადგან ისინი საპროცესო შეთანხმების პირობებს არ უღრმავდებიან და შეთანხმებას პირდაპირ ამტკიცებენ. სამართლიანი სასჯელის უზრუნველსაყოფად მოსამართლეების ნაწილი და ადვოკატები მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ სისხლის სამართალში მოსამართლისთვის კანონმდებლობით განსაზღვრულ მინიმალურ ზღვარზე ნაკლები სასჯელის შეფარდების უფლებას. დაზარალებულის როლთან დაკავშირებით მოსამართლეების დიდი ნაწილი რაიმე ცვლილების საჭიროებას ვერ ხედავს. მცირე ნაწილმა აღნიშნა დაზარალებულთათვის მტკიცებულებების წარდგენის უფლების და პროკურატურისთვის მიმართვაზე უარის მიღების შემთხვევაში გასაჩივრების უფლების მინიჭების შესაძლებლობა. ადვოკატების ნაწილის თქმით, დაზარალებულებს უნდა ჰქონდეთ სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება.

ოჯახური დანაშაულის განხილვისას მოსამართლეები ძირითად გამოწვევებად არასაკმარის მტკიცებულებებს, მოწმეთა მიერ ჩვენების შეცვლას ან ჩვენებაზე უარის თქმას მიიჩნევენ. ამ გამოწვევების გადასალახად შესაძლო გზებად დასახელოდა დაზარალებულის მიერ სასამართლოსთვის ჩვენების მიცემის სავალდებულო წესი, ან არსებით განხილვამდე

მოსამართლისთვის ჩვენების მიცემა, რომელიც შემდეგ საქმეში მტკიცებულებად იქნება გამოყენებული. მოსამართლეები სახელმწიფოს მხრიდან პრევენციული ღონისძიებების გააქტიურების საჭიროებაზე მიუთითებენ. ადვოკატები მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ დაზარალებულთა ჩვენების ცვლილების ან უარის შემთხვევაში გამომწვევი მიზეზების შესწავლას და საქმის განხილვისას მათი სოციალურ-ეკონომიკური ფონის გათვალისწინებას.

ნარკოტიკული დანაშაულის საქმეების განხილვისას ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდოობის შემოწმების ნაწილში მოსამართლეთა ძირითადი ნაწილი საკუთარი უფლებამოსილების გაფართოებას საჭიროდ არ მიიჩნევენ. მცირე ნაწილის აზრით, მოსამართლეს უნდა ჰქონდეს ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდოობის გადამოწმების ბერკეტი. მან შეიძლება, დახურულ სხდომაზე მიიღოს ინფორმაცია ამ წყაროს შესახებ ან მძიმე და განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში. ადვოკატების ძირითადი ნაწილი უფრო კატეგორიულია ამ შემთხვევაში და აუცილებლად თვლის მოსამართლის მხრიდან წყაროს სანდოობის გადამოწმებას. ჩრეკის ამსახველი ვიდეო მასალის არარსებობა მოსამართლეთათვის დიდ გამოწვევას არ წარმოადგენს. თუმცა, ადვოკატები ამას მნიშვნელოვან ხარვეზად მიიჩნევენ. ნარკოტიკული დანაშაულის საქმეებში მტკიცების ტვირთი, მოსამართლეებისა და ადვოკატების თქმითაც, ბრალდების მხარეს ეკუთვნის. თუმცა, როდესაც დაცვის მხარე ნარკოტიკული საშუალების „ჩადებაზე“ აპელირებს, მოსამართლეების აზრით, მტკიცების ტვირთი მათზეც ნაწილდება. ნარკოტიკულ დანაშაულებზე სასჯელის პროპორციულობას მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი ვერ აფასებს, რადგან კანონმდებლობას და მასში განსაზღვრულ ნუსხასა და ოდენობებს მიყვება. მათი ნაწილი მიესალმება კანონმდებლობაში ნარკოტიკული საშუალებების მეტ დიფერენციაციას. ადვოკატები სასჯელს არაპროპორციულად მიიჩნევენ და მოსამართლეთა დამოკიდებულებასაც აკრიტიკებენ, როცა ისინი კანონმდებლობაში პრობლემასთან შეჯახების დროს საკონსტიტუციო სასამართლოს წარდგინებით არ მიმართავენ. ნარკოტიკულ დანაშაულზე საკონსტიტუ-

ციო სასამართლოს დადგენილ პრაქტიკას მოსამართლეები ნაწილობრივ დადებითად, ნაწილობრივ უარყოფითად აფასებენ. მოსამართლეების ნაწილი ხაზს უსვამს ხარვეზს, რომ კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს მარტივანას შექმნის ლეგალურ გზებს. ადვოკატები საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკას დადებითად აფასებენ და მათი მცირე ნაწილი საჭიროდ მიიჩნევს, კანონმდებლობით განისაზღვროს პირადი მოხმარებისთვის ნარკოტიკული საშუალების ლეგალური ოდენობა.

მოსამართლეებისა და ადვოკატების თქმით, საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეები წარდგინებით იშვიათად მიმართავენ. ამის მიზეზად მოსამართლეები საქმის შეჩერების აუცილებლობას ასახელებენ, რაც პროცესს აჭიანურებს და შეიძლება, ბრალდებულის ინტერესიც დააზარალოს. თანაც, ასეთ პრობლემას ნორმის განმარტების უფლების გამოყენებით აგვარებენ. ადვოკატების აზრით, საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის წარდგინებით მიმართვის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებისას, მოსამართლეები საკმარისად დამოუკიდებლები არ არიან.

კვლევის შედეგები

სისხლისა და ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა მართლმსაჯულებაში მოსამართლის როლისა და გამოწვევების შესახებ თვითსებრივი კვლევის შედეგები წარმოდგენილია შემდეგი თავების მიხედვით: მოსამართლის როლი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განხილვის პროცესში, მოსამართლის როლი სისხლის სამართალში, მოსამართლის გამოწვევები ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვისას, მოსამართლის გამოწვევები ნარკოტიკული დანაშაულის განხილვისას, საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინება და სხვა გამოწვევები. ყოველი თავის ბოლოს მოცემულია ამ თავის შემაჯამებელი დასკვნა.

მოსამართლის როლი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განხილვისას

აღნიშნულ თავში განხილული საკითხები მოიცავს, თუ რამდენად შეუძლია მოსამართლეს, სამართლიანად განიხილოს საქმე ყველაზე გავრცელებულ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებთან დაკავშირებით (მაგ.: წვრილმანი ხულიგნობა, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა); რა ბერკეტებს ფლობს ამისთვის, მაგალითად, დამაზუსტებელი შეკითხვები, დამატებითი გამოკვლევის მოთხოვნა, ვიდეო ჩანაწერის გამოთხოვა; რამდენად საჭიროა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილებების შეტანა; რა გავლენას ახდენს სასამართლოში საქმის განხილვაზე ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების სფეროში ნათელი მტკიცების სტანდარტის არარსებობა; ასევე, რამდენად გონივრულია ადმინისტრაციული დაკავების მექანიზმი, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით გათვალისწინებული სანქციები, ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდების ჩათვლით.

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განხილვის პროცესში მოსამართლის როლთან დაკავშირებით მოსამართლეები და ადვოკატები თანხმდებიან, რომ მოსამართლეს სისხლისა და სამოქალაქო კანონმდებლობასთან შედარებით მეტი დისკრეცია აქვს და შეუძლია, თავად ან მხარის ინციატივით მოითხოვოს მტკიცებულებების მოპოვება.

„მე თუ ვფიქრობ, რომ საკმარისი არ არის რომელიმე სამართალდარღვევაზე წარმოდგენილი მტკიცებულებები, მე მაქვს სრული თავისუფლება, მე-4, მე-19 მუხლოზე დაყრდნობით გამოვითხოვო, მოვიძიო, დავურთო და ვიმსჯელო. სისხლის სამართლის მასალების ასლებიც კი შემიძლია, გამოვითხოვო, არათუ ვიდეო ჩანაწერი. ვიდეო ჩანაწერი აბსოლუტურად ყველა კერძო დაწესებულებიდან, ადმინისტრაციული ორგანოდან, ვთქვათ, საპატრულო პოლიციის, ან შსს-ს მიერ განთავსებული ვიდეო კამერებიდან.“⁴

თუმცა, ადვოკატების ნაწილი, მათ შორის ქუთაისსა და თბილისში, აღნიშნავს, რომ მოსამართლეები ყოველთვის სრულად არ იყენებენ ინკვიზიციურობას, რაც იმაში გამოიხატება, რომ მხარეს მტკიცებულებების გამოკვლევაში დაეხმარონ ან სხდომის გადადების შესაძლებლობა განუმარტონ. განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როცა ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემულ პირს წარმომადგენელი არ ჰყავს.

„ხშირად ყოფილა, მაგალითად, რომ გსურთ თუ არა რაიმე მტკიცებულების გამოკვლევა, უკითხავს და ეს პირი საერთოდ ვერ ხვდება, რას გულისხმობს ეს [კითხვა]. იქ შეიძლება იყოს ვიდეო ჩანაწერი, შეიძლება იყოს რაღაც ისეთი მტკიცებულება, რომლის განხილვაც პროცესზე მნიშვნელოვანია. შეატყობ, რომ არ განუმარტავს, რას ნიშნავს ეს მტკიცებულებათა გამოკვლევა.“⁵

4. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი
5. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, ქალი, თბილისი

მოსამართლეთა ნაწილისთვის გამოწვევას წარმოადგენს საქმის განხილვის შეზღუდული ვადები, რადგანაც ძირითადად ყველაზე გავრცელებული სამართალდარღვევები დაუყოვნებელ განხილვას ექვემდებარება. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ერთ-ერთი მოსამართლის თქმით, „სხვა ყველა საქმე ჯერ მზადდება, მოამზადებს მოსამართლე, მერე იწყებს განხილვას. აქ ძალიან ხშირად არც ვიცით, რა მოხდება. ვიწყებთ განხილვას, კანონმდებლობა გვავალებულებს ამას და, როგორც წესი, ისიც არ ვიცით, რა არის სადავო და რა არის უდავო გარემოებები.“⁶

არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატები პრობლემურად მიიჩნევენ შემთხვევებს, როცა პირის სამართალდამრღვევად ბცნობა მხოლოდ სამართალდარღვევის ოქმის შემდგენი ორგანოს წარმომადგენლის ჩვენების საფუძველზე ხდება.

“*„არის რამდენიმე ასპექტი, განსაკუთრებით სამართალდარღვევებზე, როცა შეიძლება დაახლოებით, ალბათ, 50/50-ზე არის მოსამართლეების კეთილი ნება და თავად საკანონმდებლო სივრცის პრობლემები. განსაკუთრებით ხშირია მაშინ, როცა პირის ადმინისტრაციულ სამართალდამრღვევად ცნობა ხდება მხოლოდ და მხოლოდ სახელმწიფოს წარმომადგენლების ჩვენების საფუძველზე.“⁷*

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი

გამოკითხულ მოსამართლეთა დიდი ნაწილი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილებების შეტანის საჭიროებას ხედავს. მათი აზრით, საკითხების ნაწილის შემთხვევაში გამომძიებლის ჩართვაც შესაძლებელია და სისხლის სამართალს ეკუთვნის. ასევე, საკითხების ნაწილი ორმაგ განსჯადობას ექვემდებარება, რაც იმას ნიშნავს, რომ, თავის მხრივ, ადმინისტრაციული ორგანოც უფლებამოსილია, გამოიყენოს სანქცია (მაგალითად, დასუფთავების სამსახურს აქვს ასეთი უფლებამოსილება) და საქმე სასამართლომდე მივა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მხარე სადაოდ გახდის საკითხს. მოსამართლეებმა აღნიშნეს, რომ დღეს ასეთ საქმეებზე სასამართლოს ე.წ. „მმართველობითი ფუნქცია“⁸ აქვს. კონკრეტული ფუნქციის განმარტებული ადმინისტრაციული ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია, რომ საქმე განიხილოს და პასუხისმგებლობის ზომა გამოიყენოს, მაინც სასამართლოს მიმართავს ფაქტის სისწორის დასადასტურებლად. რესპონდენტების აზრით, საჭიროა კანონმდებლობის გამართვა ისე, რომ ასეთი საკითხები მხოლოდ დავის არსებობის შემთხვევაში მივიღეს სასამართლომდე (როგორც, მაგალითად, საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევისთვის დაკისრებული ჯარიმა) და სასამართლო არ გადაიტვირთოს ისეთი შემთხვევების განხილვით, რომელიც „სადავო არ არის“ და ადმინისტრაციულ ორგანოებს თავად შეუძლიათ საქმის განხილვა.⁹

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსთან დაკავშირებით მოსამართლეთა ნაწილი მიიჩნევს, რომ რიგ საკითხებთან დაკავშირებით საქმე შეიძლება როგორც ადმინისტრაციული, ასევე სისხლის სამართლის მიმართულებით განვითარდეს და ძნელია მათ შორის ზღვარის გავლება.

6. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი

7. არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენელი ადვოკატი, კაცი, თბილისი

8. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი

9. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი

„არის რამდენიმე მუხლი, რომელიც ისეა ჩამოყალიბებული კერძო ნაწილში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა კოდექსის, რომ ძნელია, ასე ვთქვათ, ზღვარის გავლება, ეს არის სისხლის სამართლის დანაშაულო, თუ ეს არის ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა.“¹⁰

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლის აზრით, „არ შეიძლება, ერთი და იგივე ქმედებას ორი სხვადასხვა დარგი არეგულირებდეს.“¹¹ თუმცა, ეს განსაკუთრებულ გამოწვევას არ წარმოადგენს, რადგან ასეთი პრაქტიკა იშვიათია. თანაც, თუკი, მაგალითად, ადმინისტრაციული საქმის განმხილველი მოსამართლე დაინახავს, რომ საქმე სისხლის სამართლის სფეროს განეკუთვნება, შეუძლია, მხარეს მითითება მისცეს ამასთან დაკავშირებით.

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში სამართალდარღვევის შემადგენლობის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, მაგალითად, წვრილმანი ხულიგნობის შემთხვევაში, რისი განმარტებაც კოდექსში დეტალურად მოცემული არ არის, გამოკითხულ მოსამართლეთა დიდი ნაწილი კოდექსში ცვლილებების შეტანის საჭიროებას ვერ ხედავს. მოსამართლეს აქვს დისკრეცია, რომ განსაზღვროს, წვრილმან ხულიგნობად შეაფასოს სამართალდარღვევის ქმედება თუ არა. მოსამართლეების აზრით, კოდექსი საკმაოდ ნათლად აყალიბებს, თუ რას ნიშნავს წვრილმანი ხულიგნობა და მეტი დეტალიზაცია საჭირო არ არის. პრობლემური შეიძლება სახდელის ოდენობა უფრო იყოს საქართველოში არსებული ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე.

„ახლა ამის გაწერა კანონში, რა შეიძლება [იყოს] ხულიგნობა, მაგალითად, გინების როგორი ფორმა, რა დოზით გინება, დავუშვათ, ამას ვერ გათვლი. ყველაფერს ვერ გაწერ. აქ ამ მუხლოში, ნორმაში

პრობლემა ის არის, რომ ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას 1000-დან 3000 ლარამდე, ძირითადად მინიმალური არის 1000 ლარი, მძიმე სასჯელია რა, 1000 ლარი ჩვენი ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე.“¹²

ადვოკატების ნაწილის აზრით, საჭიროა წვრილმანი ხულიგნობის შემადგენლობა უკეთესად იყოს განსაზღვრული კოდექსში, რადგან ქმედება ინტერპრეტაციის საგანი ხდება იგივე პოლიციის მხრიდან. „თუნდაც წვრილმანი ხულიგნობა რა არის. პოლიციის რომელი განყოფილება მიიჩნევს, რომ ქვის სროლაა წვრილმანი ხულიგნობა, ერთი შეგინება თუ სამი შეგინება?“¹³

კოდექსში განმარტებების დაზუსტებასთან ერთად, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენელი ადვოკატები ხარვეზს მოსამართლეების მიერ საქმის წარმართვაშიც ხედავენ. მაგალითად, თუკი საქმე პოლიციელის მოთხოვნის მიმართ დაუმორჩილებლობას ეხება, მოსამართლეები ხშირად არ არკვევენ, რამდენად კანონიერი იყო ეს მოთხოვნა.

„...უფრო კეთილსინდისიერების ამბავია იმიტომ, რომ პოლიციელის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა, რაც არის მუხლი და რაზეც არავინ დაობს, რომ შესაძლოა, იყოს ეს ნამდვილად სანქცირებადი ქმედება, მაგრამ საერთოდ არ უყურებს არცერთი მოსამართლე, მოთხოვნა იყო თუ არა კანონიერი... ბევრჯერ ყოფილა, რომ ვუმტკიცებ პირდაპირ პროცესზე, რომ რასაც მოთხოვდა, არ იყო კანონიერი, საერთოდ არ ვიყავი ვალდებული, რომ დავმორჩილებოდი ამ მოთხოვნას, მაგრამ არ აინტერესებს, უყურებს ფაქტს... დავმორჩილე-არ დავმორჩილე და აღარ შედის მეტ განხილვაში.“¹⁴

10. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
11. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
12. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
13. ადვოკატი, ქალი, ქუთაისი
14. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

მტკიცების სტანდარტი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა განხილვისას

სისხლის სამართლისგან განსხვავებით, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა სფეროში მტკიცების ნათელი სტანდარტი არ არსებობს. მოსამართლეთა დიდი ნაწილის აზრით, კარგი იქნება მტკიცების სტანდარტის დაწესება. თუმცა, არსებულ პირობებშიც ადმინისტრაციულ პასუხისმგებებაში მიცემული პირის უფლებები არ ირღვევა ინკვიზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარე, რადგან მოსამართლეს შესაძლებლობა აქვს, მტკიცებულებები მოიპოვოს. ამ აზრს ქუთაისში ჩატარებული ფოკუს ჯგუფის მონაწილე ადვოკატებიც იზიარებენ და მტკიცების სტანდარტის არარსებობის პირობებში ვერანაირ შეზღუდვას ვერ ხედავენ.

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განმხილველი მოსამართლეების ნაწილისთვის მტკიცების ტვირთის არარსებობის პირობებში ზოგჯერ გამოწვევას წარმოადგენს საქმეში მხოლოდ პოლიციის თანამშრომლის ჩვენება ან ოქმი, განსაკუთრებით ისეთ შემთხვევაში, როცა ბრალდებული საწინააღმდეგოს ამტკიცებს. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში მოსამართლეთათვის არ არსებობს რაიმე საფუძველი, რომ პოლიციის ჩვენებას არ ენდონ,

“როგორ მოვიქცეთ? არანაირი ვიდეო ჩანაწერი არა გვაქვს, ეხლა კინო ხომ არ არის, დადგეს პატრული და ყველაფერი გადაიღოს, ერთადერთი მტკიცებულება მე რაც მაქვს, ეს არის პატრულის ჩვენება, რომელსაც აპრიორი რატომ არ უნდა ვენდოთ? რატომ უნდა შევითანო ეჭვი იმაში, რომ, ვთქვათ, პატრულის ჩვენება არ იქნება სწორი და ოქმი არასწორი.“¹⁵

მით უმეტეს, თუ ბრალდებული მნიშვნელოვან საწინააღმდეგო მტკიცებულებას ვერ წარმოადგენს.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლემ ამ საკითხთან დაკავშირებით გაიხსენა ერთ-ერთი მოსამართლის ქმედება, როცა მან ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეში მხოლოდ პოლიციელის ჩვენების არსებობის დროს შეამოწმა ამ პოლიციელის წარსული საქმიანობა და მისი სამართალდარღვევების ოქმები. ამით შეაფასა პოლიციელის კეთილსინდისიერება.

„სასამართლომ შეისწავლა ამ პოლიციელის კეთილსინდისიერი საქმიანობის სხვადასხვა გარემოებები და თქვა, რომ პოლიციელს არასდროს მის მიერ შედგენილი ოქმები არცერთხელ არ გაუქმებულა... აი, რაღაც კონფლიქტში მოქალაქესთან არასდროს არ ყოფილა და იგი არის კეთილსინდისიერი, ესეთი დასკვნა დადო და ამის მერე სტანდარტი ამგვარად ჩამოაყალიბა.“¹⁶

არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატები მტკიცების ტვირთის არარსებობას უარყოფითად აფასებენ, რადგან ასეთ პირობებში მოსამართლეები ხშირად უგულებელყოფენ, მაგალითად, პატრულის მიერ სამხრე კამერით გადაღებული ვიდეო მასალის ვალდებულებას. ერთ-ერთი არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენლის გამოცდილებით, „არგუმენტი, რომ გაფუჭებული მქონდა, ყოველთვის ჟღერს ლეგიტიმურად მოსამართლისთვის და არასდროს გადაწონის მოქალაქის მხარეს.“¹⁷ თუმცა, მისივე თქმით, ზოგიერთი მოსამართლე ცდილობს ასეთ შემთხვევაში ან სანქცია არ დააკისროს სამართალდამრღვევს, ან პასუხისმგებლობის მინიმალური ზომა შეუსაბამოს.

არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატები, ვინც ხანგრძლივად მუშაობენ და აკვირდებიან პროცესებს, მიიჩნევენ, რომ მოსამა-

15. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი
16. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, კაცი
17. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

რთლებების მიდგომა „პოლიტიკური ამინდის მიხედვით იცვლებოდა“ და ამ ეტაპზე მოსამართლეები უფრო ხშირად ითხოვენ სამხრე კამერის ჩანაწერს. მიუხედავად ამისა, ადვოკატების თქმით, ასეთ პროცესებზე მათ ორი მოწინააღმდეგე მხარე ჰყავთ - ოქმის შემდგენი ორგანო და სასამართლო, რადგან ორივესთვის ცალ-ცალკე მტკიცება უწევთ. ასევე, ხშირია პოლიციელების მხრიდან არაპროფესიონალური ქმედებებიც.

„ერთი საქმე მახსენდება, ხალხია იქვე, კამერებში ჩანს ხალხი და მე ვკითხულობ, იქ ხალხია და არც კი გააჩერა პოლიციელმა, ანუ მოწმე რომ გვყოლოდა, ყველაფრის წარდგენის საშუალება წავგართვა, პოლიციელმა. მერე ხალხი როა, ზუსტადაც მაგიტოა ხულოგნობაო, პოლიციელმა, არადა იმ მომენტში ხულოგნობას არ ედავებოდა. იმ მომენტში ედავებოდა პოლიციელი წინააღმდეგობის გაწევას.“¹⁸

ადმინისტრაციული დაკავების მექანიზმი და ადმინისტრაციული პატიმრობის ვადების რელევანტურობა

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის სანქციების რელევანტურობის შეფასებისას, განსაკუთრებით პატიმრობის გამოყენების შემთხვევაში, მოსამართლეთა ნაწილი სანქციებს რელევანტურად მიიჩნევს. მაგალითად, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლის თქმით, კოდექსი ჯამში 15 დღემდე პატიმრობას ითვალისწინებს; თუმცა, მას აქვს შესაძლებლობა, მხოლოდ ერთი ან ორი დღე შეუფარდოს ბრალდებულს. სხვა მოსამართლეები ყურადღებას ჯარიმებზე ამახვილებენ და მიიჩნევენ, რომ ჯარიმა ადმინისტრაციულ პასუხისგებაში მიცემული პირისთვის ხშირად სახდელის უფრო მძიმე ფორმაა, ვიდრე ადმინისტრაციული პატიმრობა.

18. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
19. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი
20. კერძო ადვოკატი, ქალი, თბილისი

„ახლა დღევანდელ რეალობაში, მე დავდექი ესეთი ფაქტის წინაშე. რომელია უფრო მძიმე, ჯარიმა 4000 ლარი თუ [ადმინისტრაციული] პატიმრობა? ვილაცისთვის ჯარიმა უფრო მძიმეა და მე მყავდა ადამიანი, რომელიც მეხვეწებოდა პატიმრობა შემეფარდეთ.“¹⁹

თბილისის კერძო ადვოკატების ჯგუფში გამოითქვა მოსაზრება პოლიციის მხრიდან დაკავების გამოყენების შერჩევითობაზე. ერთ-ერთი ადვოკატის თქმით, თუკი კონფლიქტი ფიზიკურ პირებს შორის ხდება ქუჩაში, შეიძლება, პოლიციამ არავინ დააკავოს მაშინ, როცა საპროტესტო აქციის დროს დაკავება ხშირია.

„ინდივიდუალურ შემთხვევას ვგულისხმობ, არანაირ აქციაზე არ მაქვს საუბარი, მაგალითად, ქუჩაში ვილაცამ ვილაცას შეურაცხყოფა მიაყენა ისეთი, რომელიც მართლა დასაკავებელია. სინამდვილეში არ დააკავებენ იმიტომ, რომ ის რაღაცა კერძო პირთა შორის კონფლიქტს ეხება და დიდად ინტერესის სფერო არ არის სახელმწიფოსი. აი, რაღაცა სახელმწიფოს ინტერესი, ანუ ასე ჩანს ყოველ შემთხვევაში, თითქოს გამოყენებულია პოლიცია ასეთი დაკავების დროს.“²⁰

ადვოკატებმა ქუთაისში გაიხსენეს შემთხვევები, როცა პირი, რომელზეც სამართალდამცავებს გარკვეული ეჭვები ჰქონიათ, მაგრამ მტკიცებულებების არქონის გამო სისხლის სამართლის წესით ვერ აკავებდნენ, ადმინისტრაციული წესით დაუკავებიათ შეგინების ან სხვა ქმედების გამო. ადვოკატთა ნაწილი ადმინისტრაციულ დაკავებას ეწინააღმდეგება და მის გაუქმებას უჭერს მხარს.

„შეიძლება ადამიანი მანამდე არის შემჩნეული რაღაც დანაშაულის ჩადენაში, არა აქვთ მტკიცებულებები და უნდათ ამ ადამიანის დაკავება. სისხლის სამართლის კუთხით ვერ აკაკებენ. პირადად მე მქონია არაერთი შემთხვევა, რომ ერთი შეგინების გულისთვის, ან თუნდაც გადასასვლელზე მიდიოდა და ვილაგას ხელი აუქნია, პოლიცია მას ყარაულობდა, როდის ჩაიდენდა დანაშაულს. ასეთ შემთხვევებში წინასწარ აკაკებენ ადმინისტრაციული წესით, დავუშვათ, ათი დღით, თხუთმეტი დღით და ფაქტიურად იქედან ველარ გამოდის... ესეც ძალიან ცუდი პრაქტიკაა და ცუდია, რომ ადმინისტრაციული დაკავება არსებობს საერთოდ, ჩემი აზრით.“²¹

ნოს წარმომადგენლის ჩვენება ან ოქმია. თუმცა, მოსამართლეები ხშირად პოლიციის ჩვენებებში ეჭვის შეტანის საფუძველს ვერ ხედავენ და სრულად ეყრდნობიან საქმეში ამ მასალას. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის სანქციების რელევანტურობის შეფასებისას, მოსამართლეები ჯარიმების ოდენობის შეუსაბამობას უსვამენ ხაზს საქართველოში არსებული ეკონომიკური მდგომარეობის ფონზე. ადვოკატების ნაწილი კი საუბრობს ადმინისტრაციული დაკავების გამოყენებაზე სახელმწიფო ინტერესების სასარგებლოდ ან სხვა სამართალდამრღვევი პირის წინააღმდეგ მტკიცებულებების შესაგროვებლად.

მოსამართლის როლი სისხლის სამართალში

მოცემული თავი აერთიანებს სისხლის სამართალში მოსამართლის როლთან დაკავშირებული საკითხების განხილვას შემდეგი მიმართულებებით: (1) შეჯიბრებითობის პრინციპი; (2) წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტა; (3) საპროცესო შეთანხმება; (4) სამართლიანი სასჯელი; (5) დაზარალებულის როლი და სტატუსი.

შეჯიბრებითობის პრინციპი

2009 წლის შემდეგ სისხლის სამართლის ინკვიზიციური პროცესი ჩაანაცვლა შეჯიბრებითმა სისტემამ, რომელიც მოწოდებულია, რომ გარკვეული პარიტეტის დაცვით მხარეების მეტი თანასწორობა და კონკურენცია უზრუნველყოს. მოსამართლის აქტიური, ინკვიზიციური როლი შეცვალა არბიტრის ფუნქციამ, რომელიც პროცესს მხარეთა შეჯიბრებითობის საფუძველზე წარმართავს. კვლევის ფარგლებში რესპონდენტებმა ისაუბრეს მოსამართლის როლზე შეჯიბრებით პროცესში და განიხილეს, რამდენად საჭიროა მოსამართლის უფლებამოსილების გაფართოება ამ მიმართულებით. მოსამართლეებისა და ადვოკატების უმრავ-

•

 •
 ამრიგად, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განხილვისას მოსამართლეებიც და ადვოკატებიც აღიარებენ მოსამართლის როლის მნიშვნელობას პროცესის ინკვიზიციურობიდან გამომდინარე. მოსამართლეებს აქვთ მტკიცებულებების მოპოვების დისკრეტია. თუმცა, ადვოკატების ნაწილის თქმით, ისინი ამ უფლებას ნაკლებად იყენებენ, განსაკუთრებით მაშინ, როცა პირს წარმომადგენელი არ ჰყავს.

გამოკითხულთა ნაწილი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების კოდექსში ცვლილებების საჭიროებაზე საუბრობს, განსაკუთრებით სამართალდარღვევის შემადგენლობის დაზუსტების ნაწილში. თუმცა, მოსამართლეები არსებულ პირობებშიც არ ხედავენ სამართალდამრღვევთა უფლებების დარღვევის რისკს, რადგან მოსამართლე თავისუფალია, გააკეთოს განმარტება ან მითითება საქმის კვალიფიკაციის შეცვლის შესახებ.

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებში მტკიცების ტვირთის არარსებობამოსამართლეთა ნაწილისთვის და ადვოკატებისთვის გამოწვევას წარმოადგენს ისეთ შემთხვევებში, როცა საქმეში მხოლოდ ადმინისტრაციული ორგა-

21. კერძო ადვოკატი, ქალი, ქუთაისი

ვლესობამ აღნიშნა, რომ, განსხვავებით ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის სფეროსგან, სისხლის სამართალში მოსამართლეს, როგორც არბიტრს, სპეციფიკური როლი აქვს. მაშინ, როდესაც ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებში შენარჩუნებულია ინკვიზიციურიობის პრინციპი, სისხლის სამართლის პროცესი მთლიანად გადავიდა შეჯიბრებითობის პრინციპზე, სადაც მოსამართლეს განსხვავებული ფუნქციური დატვირთვა აქვს. მოსამართლეთა ნაწილის აზრით, შეჯიბრებით პროცესშიც მნიშვნელოვანია მოსამართლის როლი, რადგან იგი პროცესის მიმდინარეობას განკარგავს. თუმცა, დავის საგნად რჩება, თუ რამდენად ძლიერია მოსამართლე შეჯიბრებით პროცესში.

„ზოგადად, ეს დავის საგანია, არის თუ არა ძლიერი მოსამართლე შეჯიბრებით პროცესში იქიდან გამომდინარე, რომ მოსამართლის ძირითადი ფუნქცია არის, ორივე მხარეს მისცეს შესაძლებლობა, რომ მათ მოიპოვონ და წარმოადგინონ მტკიცებულებები. სასამართლო არ გამოთქვამს აზრს ბოლო ეტაპამდე და იღებს გადაწყვეტილებებს იმის მიხედვით, რაც სასამართლო დარბაზში გამოიკვლევა. მე ვფიქრობ, რომ მოსამართლე მიუხედავად ამ ყველაფრისა, რომ გარკვეულ დონეზე ჩარევის უფლება არ აქვს, პროცესს წარმართავს და როლი მაინც მნიშვნელოვანი აქვს და, ასე ვთქვათ, ძლიერი. თუმცა, ძლიერი რა მიმართულებით, პროცესის მიმდინარეობის განკარგვასთან დაკავშირებით.“²²

მოსამართლეთა ნაწილი მიიჩნევს, რომ სისხლის სამართლის მოსამართლე „ძალიან შეზღუდულია“²³ და მხარეებზეა დამოკიდებული. მათი აზრით, არის საკითხები, რომლებიც მოსამართლის ჩართულობის გაზრდას საჭიროებს საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე. განსაკუთრებით ისეთ შემთხვევებში, როცა მხარეს ადვოკატი არ ჰყავს.

სისხლის სამართლის პროცესზე მოსამართლეთა როლისთვის გამოწვევას საკუთარი ინიციატივით კითხვის დასმის უფლების არქონა წარმოადგენს. მოსამართლეების თქმით, ისინი ზოგჯერ ხედავენ, რომ აუცილებელია კონკრეტული კითხვის დასმა, მაგრამ ორივე მხარის თანხმობის გარეშე კითხვის დასმა არ შეუძლიათ. ეს მათ როლს გარკვეულწილად აკნინებს, მით უმეტეს იმ შემთხვევაში, როცა რომელიმე მხარე მოსამართლის მიერ კითხვის დასმის წინააღმდეგია. ერთ-ერთ მოსამართლეს განსხვავებული მოსაზრება აქვს. იგი კითხვის დასმაზე მხარეთა თანხმობის უფლებას განსაკუთრებულ წი-

„არის რამდენიმე საკითხი, რაც, ჩემი აზრით, გარკვეულწილად აკნინებს მოსამართლის როლს. მაგალითად ის, რომ ჩვენ კითხვის დასმის უფლება გვაქვს მოწმისათვის მაშინ, როდესაც მხარეები თანახმა არიან და პრაქტიკაში გვზვდება ისეთი შემთხვევა, როგორც წესი, დაცვის მხარე აპროტესტებს და მოსამართლის მიმართვაზე, რომ კითხვა აქვს მოსამართლეს და მხარეები თუ არ ხართ წინააღმდეგი, ამბობს, რომ წინააღმდეგი ვარ, რაც გარკვეულწილად დამსწრე საზოგადოების მიერ შეიძლება, არ იქნეს სწორედ გაგებულო. რას ნიშნავს, დაცვა წინააღმდეგია და მოსამართლეს არ აძლევს შეკითხვის დასმის უფლებას.“²⁴

ნაღობად არ მიიჩნევს და ამბობს, რომ დამაზუსტებელი კითხვებსაც ხშირად სვამს და არადაამაზუსტებელსაც. სისხლის სამართლის შეჯიბრებით პროცესში იგი პრობლემას ხედავს იმ შემთხვევაში, თუკი დაცვის მხარე სუსტია და სავალდებულო დაცვის ფარგლების გაფართოების საჭიროებას უსვამს ხაზს.

„ვსვამ, ძალიან ხშირად ვსვამ, დამაზუსტებელსაც, პრინციპში“

22. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
 23. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
 24. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

*არადამა ზუსტებელსაც, როდესაც ვერ
პასუხობენ მოწმეები, უჭირთ გააზრება,
კითხვასაც ვალაგებ და ვუხსნი, რას
ისახავს ეს კითხვა მიზნად და ამიტომ,
რომ გითხრათ რომელიმე ნორმით
თავი შეზღუდულად ვიგრძენი, ვერა...
ერთადერთი, რასაც, ალბათ, შევცვლიდი,
ეს არის ის, რომ სავალდებულო დაცვა
გვაქვს ძალიან ვიწრო შემთხვევებში.“²⁵*

ამ მიმართულებით მოსამართლეთა უმრავლესობა მხარს უჭერს იმას, რომ საკანონმდებლო დონეზე გაიწეროს და მოსამართლეს, გარკვეულ შემთხვევაში, თავისი მიზანშეწონილობიდან გამომდინარე, საკუთარი ინიციატივით კითხვის დასმის უფლება მიეცეს. თუმცა, მოსამართლეთა ნაწილი ამ შესაძლო ცვლილების თანმდევ რისკებსაც იაზრებს, რომ მოსამართლის შეკითხვამ საქმეში ჩართულ მხარეებს შეიძლება, მიმართულება მისცეს და ამით შეჯიბრებითობის პრინციპი დაარღვიოს. „ძალიან სიფრთხილე უნდა გამოიჩინოს სასამართლომ, რადგან არ გამოვიდეს არათანაზომიერი ჩარევა... მოსამართლის კითხვამ შეიძლება, მიმართულება მისცეს რომელიმე მხარეს.“²⁶

შეჯიბრებით პროცესზე კითხვების დასმის უფლებასთან ერთად, მოსამართლეების ნაწილის აზრით, მოსამართლეს უნდა ჰქონდეს საქმისთვის მნიშვნელოვანი ექსპერტიზის, მაგალითად, ფსიქიატრიული ექსპერტიზის, ჩატარების მოთხოვნის უფლება. ამასთან დაკავშირებით ერთ-ერთი მოსამართლე ხაზს უსვამს ისეთ შემთხვევას, როცა მოსამართლე ფსიქიატრიული ექსპერტიზის საჭიროებას ხედავს, თუმცა, შებოჭილია და არ შეუძლია, საკუთარი ინიციატივით დანიშნოს ექსპერტიზა, დაცვის მხარეს ამის ჩატარების ფინანსური შესაძლებლობა არ აქვს, ბრალდების მხარე კი არ არის დაინტერესებული და არც ვალდებულია აქვს.

არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატთა ფოკუს ჯგუფში გაჟღერდა მოსაზრება,

რომ შეჯიბრებითობის პრინციპის არსი მოსამართლის როლის შემცირებასა და მხარეების როლის გაზრდაშია და მოსამართლე მენეჯერის ფუნქციას ასრულებს. ერთ-ერთი ადვოკატი მიზანშეწონილიად არ მიიჩნევს მოსამართლის როლის გაზრდას სისხლის სამართლის შეჯიბრებით პროცესში; თუმცა, ამბობს, რომ შეიძლება მსჯელობა, თუ როგორ და რა ფორმით შეიძლოს კითხვების დასმა.

ქუთაისში ჩატარებული ფოკუს ჯგუფის მონაწილე ადვოკატების ჯგუფში ადვოკატებმა აღნიშნეს მოსამართლის როლის განსაკუთრებული მნიშვნელობა შეჯიბრებითობის პრინციპის დაცვაში. მათ მაგალითად მოიყვანეს ერთ-ერთი საქმე, რომელიც ეუთოს მონიტორინგის 2014 წლის ანგარიშშიც მოხვდა, და რომელშიც დაცვის მხარემ არ იცოდა, თუ ვის მოიყვანდა მოწმედ პროკურატურა. ამ საქმეში მოწმეთა განსაკუთრებით დიდი რაოდენობა იყო, 5000 და როდესაც ადვოკატები პროტესტს გამოთქვამდნენ, რომ წინასწარ არ იცოდნენ, თუ ვინ იქნებოდა მოწმე და, შესაბამისად, ვერ ემზადებოდნენ, მოსამართლის პასუხი ის იყო, რომ შეჯიბრებითობის პრინციპიდან გამომდინარე ვერ ჩაერეოდა.

*„მოსამართლის როლი არის
სწორედ ყველაზე მნიშვნელოვანი
რეალური შეჯიბრებითი პრინციპის
უზრუნველყოფაში. დღეს, ჩვენი
მოსამართლეების უმრავლესობა როგორ
იქცევა, რომ, ანუ ისინი პილატესავით
იბანენ ხელს, რომ იცი, შეჯიბრებითია
პროცესი და მე ვერ ჩაკერევი, ვერაფერს
ვერ ვიზამ.“²⁷*

ადვოკატების ნაწილი სისხლის სამართლის პროცესში ბრალდებისა და დაცვის მხარეს შორის უთანასწორობაზე საუბრობს ექსპერტიზის ჩატარების უფლებისა და შესაძლებლობის ნაწილში. ქუთაისის ერთ-ერთი კერძო ადვოკატის თქმით, ბრალდების მხარეს სახელმწიფო რესურსით შეუძლია ექსპერტიზის ჩატარება მაშინ, როცა დაცვის მხარეს ამის საშუალება

25. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

26. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

27. სახელმწიფოს იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკატი, კაცი, ქუთაისი

არ აქვს. სწორედ ამ ნაწილში ბრალდებისა და დაცვის მხარის თანასწორობის აღსადგენად საჭიროა, მოსამართლეს ჰქონდეს სახელმწიფოს ხარჯზე ექსპერტიზის მოთხოვნის უფლება.

შეჯიბრებითობის პროცესზე მოსამართლის როლზე საუბართან ერთად არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატებმა წუხილი გამოთქვეს იმასთან დაკავშირებით, რომ მოსამართლეები ზოგადად თავის როლს „ზედმეტად ფორმალურად“ უდგებიან მაშინ, როცა უფრო ფართოდ შეუძლიათ სამართლის ნორმების განმარტება.²⁸

„ზოგადი შენიშვნის სახით, ყველა სამართალწარმოებაში, ალბათ, ესეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ ზედმეტად ფორმალურად უდგებიან მართლაც ამ თავის როლს. სინამდვილეში შეუძლიათ უფრო მეტად ლავირება და განმარტება სამართლის ნორმების უფრო ფართედ. ამას ყოველთვის ერიდებიან ხოლომე, არ ვიცი რატომ, შეიძლება რაღაც პასუხისმგებლობას იწვევს მათთვის შინაგანად თუ არ ვიცი, მაგრამ ყოველთვის მიკვირს ხოლომე, რომ ასე ძალიან ვიწროდ განმარტავენ ნორმებს.“²⁹

წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტა

საპროცესო კანონმდებლობა წინასასამართლო სხდომის მოსამართლეს უფლებამოსილებას ანიჭებს, საკუთარი ინიციატივით შეაჩეროს ან შეწყვიტოს ბრალდება წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე, თუკი ხედავს, რომ ბრალდების მხარეს ბრალეულობის დასადგენად საკმარისი მტკიცებულებები არ აქვს.

გამოკითხულ მოსამართლეთა დიდი უმრავლესობა თანხმდება, რომ წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე მოსამართლის ინიციატივით

სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტა ხშირი შემთხვევა არ არის. მოსამართლეები ამას ძირითადად ბრალდების მხარის მუშაობის ეფექტიანობით ხსნიან, რადგან „პროკურატურა არის იმ დონეზე დღეს, რომ 100-დან 100-ვე შემთხვევაში თუ არა, 100-დან 90 საქმე მოიტანოს ესეთი ალბათობის მაღალი ხარისხის სტანდარტისთვის დამაკმაყოფილებელი.“³⁰ ამასთან ერთად, მოსამართლეთა ნაწილი საუბრობს ისეთ საქმეებზე, სადაც მტკიცებულებას მოწმეთა ჩვენებები წარმოადგენს. ასეთი საქმე წინასასამართლო სხდომაზე არ წყდება, რადგან ჩვენებებს შინაარსობრივი შეფასება სჭირდება.

„ესეთი ტიპის საქმეებზე, სადაც მოწმეთა ჩვენებები ქმნიან მტკიცებულების მოცულობას, საქმე [წინასასამართლოს სხდომის ეტაპზე] არ შეწყდება იმიტომ, რომ ვერ იქნება მოწმეთა ჩვენებები დაუშვებლად ცნობილი, ვინაიდან ჩვენ ვერ ვაძლევთ [შინაარსობრივ] შეფასებას წინასასამართლოს სხდომაზე მოწმეთა ჩვენებებს.“³¹

ერთმა მოსამართლემ გაიხსენა დევნის შეწყვეტის ისეთი შემთხვევა, რომელიც შემდგომში შემდგომმა ინსტანციამ გააუქმა. მოსამართლეების თქმით, შედარებით უფრო მეტია ნაწილობრივი შეწყვეტის ფაქტები.

ადვოკატებიც ადასტურებენ, რომ წინასასამართლო სხდომაზე დევნის შეწყვეტა იშვიათად ხდება. გამოკითხულ ადვოკატთა დიდი ნაწილი პრაქტიკაში არ შესწრებია ასეთ შემთხვევას. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატმა ახსენა საქმეები, სადაც ზიანი იმდენად უმნიშვნელო იყო, რომ შეიძლებოდა დევნის შეწყვეტა. თუმცა, საქმე მაინც გადავიდა არსებითი განხილვის ეტაპზე. ადვოკატების თქმით, შედარებით ხშირია შემთხვევები, როდესაც საქმის კვალიფიკაცია იყო არასწორი, მაგრამ დევნა არ შეწყვეტილა წინასასამართლო ეტაპზე.

28. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
29. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
30. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
31. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

„მინახავს საქმე, სადაც ათასი პროცენტით არასწორი იყო კვალიფიკაცია, რასაც პროკურატურა ამბობდა, ეგრევე თეფშზე იდო, რომ ესე არ იყო, მაგრამ არ მინახავს, რომ შეეწყვიტოთ, გაუგრძელებით არსებითი განხილვა.“³²

საპროცესო შეთანხმება

საპროცესო შეთანხმების დამტკიცების პროცესში, მოსამართლემ უნდა შეაფასოს შეთანხმების სამართლიანობა და შეთანხმების დამტკიცებამდე ასევე პასუხისმგებელია ბრალდებულის ნების გადამოწმებაზე. მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი საპროცესო შეთანხმებაზე საუბრისას მოსამართლის სამ ყველაზე მნიშვნელოვან როლს გამოყოფს: (1) ბრალდებულის ნების გადამოწმება; (2) სასჯელის სამართლიანობის შეფასება და (3) მტკიცებულების სტანდარტის დაცვა.

ბრალდებულის ნების შემოწმების ნაწილში, მოსამართლეები აცხადებენ, რომ რაიმე ბარიერს არ აწყდებიან, რადგან კანონით გაწერილია საკითხები, რისი საშუალებითაც ბრალდებულის ნების გადამოწმება შეუძლიათ. მოსამართლეები მიუთითებენ, რომ პრაქტიკაში ბრალდებულის ნების შემოწმება ძნელია, განსაკუთრებით თუ დაცვისა და ბრალდების მხარე ამბობს, რომ რაიმე სახის ზეწოლას ადგილი არ ჰქონია და ეს ვიზუალურადაც არ ჩანს. ამიტომაც გამოკითხულ მოსამართლეთა უმრავლესობა ნების გადასამოწმებლად დეტალურად განუმარტავს ბრალდებულს საპროცესო შეთანხმების არსს და ცდილობს მაქსიმალურად პოპულარული ენით აუხსნას ბრალდებულს, თუ რაზე თანხმდება.

„არანაირი გამოწვევები არ აქვს 2012 წლიდან. 212-ე მუხლის ჩამონათვალში არის ყველა საკითხი გაწერილი, რაც უნდა შეეკითხოს სასამართლომ ბრალდებულს და, შესაბამისად, თუ

მოსამართლე პირნათლად შეასრულებს მასზე დაკისრებულ მოვალეობას და დარწმუნდება ბრალდებულის უფლებებში, გულწრფელობაში ასეთ შემთხვევაში, რა თქმა უნდა, არ დაირღვევა კანონი. ჩემი 12-წლიანი სასამართლო პრაქტიკის მანძილზე არ ყოფილა ეს შემთხვევა, როცა საპროცესო შეთანხმების დამტკიცების შესახებ განაჩენი გასაჩივრებელიყო იმ მოტივით, რომ ბრალდებულმა ვერ გამოხატა საკუთარი ნება.“³³

„სიმართლე გითხრათ, არაერთხელ მიკითხნია, ხომ არ არის სხვა შეთანხმება, რომელიც არ არის ასახული და ამაზე ყოველთვის გოცებულები მიყურებენ, რომ რას გულისხმობთ და მერე მეც ვუბნები, რას ვგულისხმობ და ხომ არ გითხრა, მანქანა გადმომიფორმე, სახლი გადმომიფორმე?... მეც ვუზუსტებ.“³⁴

მოსამართლეებს არაერთგვაროვანი გამოცდილება აქვთ საპროცესო შეთანხმების დამტკიცების თვალსაზრისით. ნაწილმა განაცხადა, რომ საპროცესო შეთანხმების დამტკიცებაზე ჯერ უარი არ უთქვამს. ნაწილს კი ჰქონია ასეთი შემთხვევა, როდესაც საპროცესო შეთანხმება არ დაუმტკიცებია და ამის მიზეზი, მათი თქმით, არასამართლიანი სასჯელი იყო.

მოსამართლეთა მცირე ნაწილი ფიქრობს, რომ კარგი იქნება, საპროცესო შეთანხმების არდამტკიცების ნაცვლად, მოსამართლეს საპროცესო შეთანხმებაში ცვლილებების შეტანის უფლება ჰქონდეს. განსაკუთრებით მაშინ, თუკი ხედავს, რომ პირობები ბრალდებულისთვის არასამართლიანია. თუმცა, მათთვის ისიც გასაგებია, რომ ეს ნაწილობრივ ეწინააღმდეგება საპროცესო შეთანხმების ბუნებას. მოსამართლეთა ძირითად ნაწილს კი იმთავითვე არ მიაჩნია მიზანშეწონილად, რომ მოსამართლეს პროცესზე სასჯელის ჩასწორების საშუალება ჰქონდეს.

32. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

33. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

34. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

„სასჯელის სამართლიანობის საკითხს იხილავს მოსამართლე, ამდენად პირდაპირი მნიშვნელობით შემცირებაზე ან მატებაზე, ალბათ, უნდა ჰქონდეს [უფლება]... იმიტომ, რომ თუ არ ვამტკიცებ იმის გამო, რომ უსამართლოა სასჯელი, ან ძალიან მსუბუქია, ან ძალიან მკაცრია, მაშინ რეკომენდაციის შემთხვევაში რომ მივცე, რომ, მაგალითად, მოუმატე ან მოაკელი, უფრო რელიევანტური იქნებოდა, ბარემ მიღწეულია შეთანხმება და შეიძლება რაღაცა შედეგზეც გავიდე.“³⁵

ერთ-ერთი მოსამართლის განცხადებით, პრაქტიკაში არსებობს ისეთი მიდგომა, როცა მოსამართლეს ბრალდების მხარისთვის მიუნიშნება, რომ საპროცესო შეთანხმება გასაწორებელია ტექნიკურად (მაგალითად, ნასამართლეობის გაქარწყლების ათვლასთან დაკავშირებით), ხოლო ამ უკანასკნელს აღმოუფხვრია ხარვეზი, რითაც დაუზოგავთ დრო.

„არდამტკიცება, აპელაციაში გასაჩივრება, მერე იქიდან დაბრუნება - ეს დროში იწელება და შეიძლება, ბრალდებულის ინტერესში საერთოდ არ იყოს, თუ გარკვეულ მსუბუქ სასჯელზე ხდება შეთანხმება... მე მქონია [შემთხვევა], ბრალდების მხარისთვის მითქვამს, რომ აქ ნასამართლეობასთან მიმართებაში კარგად ნახეთ... ანუ საპროცესო შეთანხმება გასაწორებელი მოუტანიათ.“³⁶

რაც შეეხება ადვოკატების მოსაზრებებს საპროცესო შეთანხმებასთან დაკავშირებით, მათი ნაწილის აზრით, დროთა განმავლობაში ეს სისტემა დაიხვეწა: ჯარიმების ოდენობები შემცირებულია, რაც საპროცესო შეთანხმებას შემოსავლის წყაროდ აღარაქცევს და, შესაბამისად, ყველა შემთხვევაში სახელმწიფო ინტერესი ნაკლებად დევს. „დღეს ჯარიმის წილიც საკმაოდ შემცირებულია საპროცესო შეთანხმებაში და

არ არის მაინცდამაინც, რომ ეს ბიუჯეტის შემოსავლების წყაროდ განდომის ფაქტი.“³⁷ თუმცა, ადვოკატების აზრით, ამ სისტემასთან დაკავშირებით პრობლემები ჯერ კიდევ არსებობს.

არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატებმა საპროცესო შეთანხმებაში მოსამართლის როლზე მსჯელობისას ორი ძირითადი პრობლემური შემთხვევა გამოყვეს: (1) როცა მოსამართლე მხოლოდ სარეზოლუციო ნაწილის წაკითხვით შემოიფარგლება და პირდაპირ ამტკიცებს ამ შეთანხმებას და (2) როცა ბრალდებულს სახაზინო ადვოკატი ჰყავს და მასთან პოზიცია შეჯერებული არ აქვს. პირველი პრობლემა კერძო ადვოკატების ჯგუფშიც გამოიკვეთა. მათი აზრით, სადაც სახელმწიფო ინტერესი დიდია, მოსამართლე ხშირად ამტკიცებს შეთანხმებას.

„ზოგიერთი მოსამართლე მართლა ნოტარიუსის ფუნქციას ასრულებს იმიტომ, რომ მარტო სარეზოლუციო ნაწილს კითხულობს და ეგრევე ამტკიცებს, რაც, რა თქმა უნდა, პრობლემაა იმიტომ, რომ, როგორც წესი, ბრალდებულს ჰყავს ხოლომე სახაზინო წესით დანიშნული ადვოკატი, რომელიც, სავარაუდოდ, მანამდე ნანახი არ ჰყავს იმიტომ, რომ მონიტორი როცა ესწრება პროცესს, ხვდება, რომ ეს კაცი არ უნახავს მას არასდროს, არასდროს შეჯერებული პოზიცია არ ჰქონია.“³⁸

ადვოკატების ნაწილი გამოკითხულ მოსამართლეთა იმ მცირე ჯგუფს ეთანხმება, რომელიც მიიჩნევს, რომ მოსამართლეს საპროცესო შეთანხმებაში გარკვეული ცვლილებების შეტანის შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეს ნაცვლად იმისა, რომ შეთანხმება არ დაამტკიცოს. რადგანაც თუკი მოსამართლე ბრალდების

35. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

36. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

37. სახელმწიფოს იურიდიული დანმარების სამსახურის ადვოკატი, კაცი, ქუთაისი

38. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

მხარეს სასჯელზე არ ეთანხმება, ერთადერთი გამოსავალი შეთანხმების არდამტკიცებაა, რაც დაცვის მხარეს არსებით განხილვაზე ამისამართებს, სადაც მას შესაძლოა, უფრო მაღალი სასჯელი ელოდებოდეს.

„მოსამართლეს რომ ჰქონდეს საკანონმდებლო დონეზე, ესეთი ცვლილება რომ გაკეთდეს, რომ პროკურატურის და დაცვის მხარის შეტანილი შუამდგომლობაზე, თვითონ შეცვალოს სასჯელი, შეამციროს. გაზრდის შემთხვევაში, რა თქმა უნდა, არა.“³⁹

სამართლიანი სასჯელი

რაც შეეხება საკითხს, თუ რამდენად უზრუნველყოფს სისხლის სამართლის კანონმდებლობა სამართლიანი სასჯელის განსაზღვრის შესაძლებლობას, რამდენად საჭიროა ამ კუთხით ცვლილებები და უნდა არსებობდეს თუ არა ზოგადად მოსამართლის მიერ კანონმდებლობით განსაზღვრულ მინიმალურ ზღვარზე ნაკლები სასჯელის გამოყენების შესაძლებლობა (საპროცესო შეთანხმების გარდა), მოსამართლეები და ადვოკატები თანხმდებიან, რომ ამ მიმართულებით საჭიროა საკანონმდებლო ცვლილებები. ზოგჯერ ისინი ხედავენ რიგ ინდივიდუალურ შემამსუბუქებელ გარემოებებს (მაგალითად, ჯანმრთელობის მდგომარეობა, ოჯახური მდგომარეობა, პიროვნული მახასიათებლები) და კანონით გათვალისწინებულ მინიმალურ ზღვარსაც გადაჭარბებულ სასჯელად მიიჩნევენ.

მოსამართლეთა ნაწილმა სამართლიანი სასჯელის განსაზღვრის შესაძლებლობაზე საუბრისას ხაზი გაუსვა სისხლის სამართლის კოდექსის 55-ე მუხლთან⁴⁰ დაკავშირებულ პრობლემას, რომლის მიხედვითაც მათ არ აქვთ შესაძლებლობა, კანონით განსაზღვრულ მინიმუმზე ნაკლები მიუსაჯონ ბრალდებულს,

რაც, მათივე აზრით, არათანაბარ პირობებში აყენებს ბრალდების მხარესა და მოსამართლეს.

„ეს, ალბათ, ისევ 55-ე მუხლს უნდა დავუკავშირო... არასოდეს არ არის პასუხი იმაზე, რატომ შეუძლია პროკურორს 5 წელი-7 წელი პირობითად ჩათვალოს და რატომ არ შეუძლია ეს, დავუშვათ, მოსამართლეს. ამიტომ ამაში პრობლემას ნამდვილად ვხედავ. თუ შეუძლია, უნდა შეეძლოს ორივეს. თუ არ შეიძლება, არ უნდა შეიძლებოდეს არავისთვის, ან განსაკუთრებულ შემთხვევაში უნდა შეიძლებოდეს. ამიტომ გარკვეულწილად ეს ბრალდების მხარეს აძლიერებს და სასამართლოს პირიქით ასუსტებს.“⁴¹

ერთ-ერთი მოსამართლე აღნიშნავს, რომ მსგავსი მიდგომა შეამცირებს კიდევ საპროცესო შეთანხმების იმ რისკს, რომელიც ბრალდების ინტერესების გატარებას უკავშირდება. ამასთან, საპროცესო შეთანხმებასთან დაკავშირებით ერთ-ერთი მოსამართლის თქმით, ამ ცვლილებებმა შესაძლოა, საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტის გამოყენება შეამციროს, რადგან თუკი ბრალდებულს უფრო მსუბუქი სასჯელის მოლოდინი ექნება, შესაძლოა, საპროცესო შეთანხმებაში მონაწილეობა არ ისურვოს.

„თუ ეს ჩანაწერი იარსებებს სისხლის სამართლის კოდექსში, მერწმუნეთ, იქნება გაცილებით უკეთესი. საპროცესო შეთანხმების დადების რისკი, რომ ბრალდება მის ინტერესს იცავს, კიდევ უფრო შესუსტდება, როცა მოსამართლეს ექნება საშუალება, რომ ჩამოვიდეს ზღვარს ქვემოთ და თვითონ განსაზღვროს პიროვნული მახასიათებლებიდან გამომდინარე, დაუნიშნოს თუ არა უმდაბლეს ზღვარზე უფრო დაბალი სასჯელი, ან უფრო მსუბუქი სასჯელი, რისი უფლებაც ახლა პროკურატურას საპროცესო შეთანხმებით აქვს.“⁴²

39. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

40. სისხლის სამართლის კოდექსის 55-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს შეუძლია, დანიშნოს ამ კოდექსის შესაბამისი მუხლით დაწესებული სასჯელის ზომის უდაბლეს ზღვარზე ნაკლები სასჯელი ან სხვა, უფრო მსუბუქი სახის სასჯელი, თუ მხარეებს შორის დადებულია საპროცესო შეთანხმება.

41. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

42. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

რაც შეეხება ადვოკატების მოსაზრებებს სასჯელის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, ისინი მიიჩნევენ, რომ არსებული სასჯელები მკაცრია და გადახედვას საჭიროებს. არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატებმა ასევე აღნიშნეს, რომ უფრო მეტი სამართლიანობისთვის მოსამართლეებს კანონით განსაზღვრულ მინიმალურ ზღვარზე ნაკლები სასჯელის გამოყენებაც უნდა შეეძლოთ.

„ე არის მთავარი, რომ ჰქონდეს უფლება, რომ მინიმუმზე ნაკლები შეუფარდოს იმიტომ, რომ ეხლა შინაგანი რწმენის საფუძველზე რაღაც გადაწყვეტილების მიღება სხვას არაფერს არ ემსახურება, თუ არა იმას, რომ რაღაც ადამიანური ფაქტორები უნდა შეაფასოს მოსამართლემ.“⁴³

დაზარალებულის როლი და სტატუსი

კანონმდებლის წინაშე არსებული გამოწვევათა შორის პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს დაზარალებულის როლის რეგლამენტაცია სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაში. მოქმედი კანონმდებლობით დაზარალებულის ინტერესებს სასამართლოში სახელმწიფო წარმოადგენს. პროკურორი ასევე უფლებამოსილია, დაზარალებულს საქმის მასალები, გამოძიების ინტერესებიდან გამომდინარე, სრულად გააცნოს ან საერთოდაც შეუზღუდოს მათზე წვდომა. გამოტანილი განაჩენის პირობებში, დაზარალებულ პირს შეუძლია, სამოქალაქო წესით იდავოს მორალური/მატერიალური ზიანის ანაზღაურებაზე. თუმცა, სისხლის სამართალში მოქმედებს შეზღუდვა: დაზარალებული ვერ ასაჩივრებს განაჩენს იმ შემთხვევაშიც, თუკი სასჯელს არაადეკვატურად მიიჩნევს, რადგან აღნიშნული

მოქმედება თავიდან ბოლომდე პროკურორის პრეროგატივაა. შესაბამისად, რიგ შემთხვევებში დაზარალებულს ბრალდების მისამართით შეიძლება, გაუჩნდეს პრეტენზია თავისი ინტერესების არასაკმარისად წარმოდგენისთვის.

კვლევის ფარგლებში მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა იმსჯელეს საპროცესო კანონმდებლობით დაზარალებულის სტატუსის მინიჭების სტანდარტზე ისევე, როგორც პროცესში დაზარალებულის როლის გაფართოების/გააქტიურების საჭიროებაზე.

გამოკითხულ მოსამართლეთა ძირითად ნაწილს მიაჩნია, რომ დაზარალებულის როლის გააქტიურება და მით უფრო სასამართლოს როლის გაზრდა ამ თვალსაზრისით საჭირო აღარ არის, რადგან ბრალდების მხარე დაზარალებულის ინტერესებს წარმოადგენს. გარდა ამისა, ერთ-ერთი მოსამართლის თქმით, დაზარალებულის მხარედ წარმოდგენა, რომლის გამოცდილებაც მოსამართლეებს ძველი კანონმდებლობით აქვთ, პროცესების კიდევ უფრო გაჭიანურებას იწვევს.

„რაც შეეხება იმას, უნდა გაიზარდოს თუ არა დაზარალებულის როლი და ამ კუთხით სასამართლოს როლი, მე გეტყვით, რომ არა. იმიტომ, რომ დაზარალებული ეცნობა საქმის მასალებს, თითოეული საგამოძიებო მოქმედების, ბრალის წარდგენა იქნება ეს, პირველი წარდგენის სხდომა იქნება, წინასასამართლო სხდომა იქნება, არსებითი განხილვის სხდომა იქნება თუ... საპროცესო შეთანხმების გაფორმებასაც კი, სავალდებულო წესით არის ჩაწერილი, რომ დაზარალებულს უნდა აუცილებლად ეცნობოს და დაზარალებულის პოზიცია უნდა ვიცოდეთ ჩვენ [სასამართლომ], იგი თანახმაა თუ არ არის თანახმა, ბრალდებულს, დამნაშავეს გაუფორმდეს საპროცესო შეთანხმება.“⁴⁴

43. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
 44. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

„თუ მას [დაზარალებულს] ისევ იმ უფლებებს დავუბრუნებთ, რომ ასაჩივროს სასამართლო გადაწყვეტილებები, გამოვიდეს ფაქტიურად მხარე, როგორც ბრალდების მხარე, ჩემი აზრით, ეს გამოიწვევს პროცესის უსაფუძვლო გაჭიანურებას და კიდევ იცით რას? უფრო მეტად დამოკიდებული ხდება ბრალდების მხარე კონკრეტული პირის პოზიციაზე. მთლად გაფართოებას არ დავუჭერ მხარს.“⁴⁵

მოსამართლეთა მეორე ნაწილს მიაჩნია, რომ დაზარალებულის როლი უნდა გააქტიურდეს გარკვეული მიმართულებებით. მაგალითად, უნდა ჰქონდეს მტკიცებულებების წარდგენის უფლება. ასევე, მხოლოდ პროკურორის დისკრეცია არ უნდა იყოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება და ამ პროცესში დაზარალებულის როლი გარკვეულწილად უნდა გაიზარდოს (ამჟამად დაზარალებული მხოლოდ მოწმის სახით იკითხება). ერთ-ერთი მოსამართლის აზრით, პირველ რიგში საჭიროა, ხდებოდეს დაზარალებულის ინფორმირება სასამართლო პროცესების მიმდინარეობის შესახებ. ერთ-ერთი მოსამართლე მიიჩნევს, რომ დაზარალებულს უნდა შეეძლოს პროკურატურისთვის მიმართვა კონკრეტულ საკითხებთან დაკავშირებით და უარის მიღების შემთხვევაში ჰქონდეს გასაჩივრების უფლება სასამართლოში. თუმცა, მოსამართლის თქმით, ეს მიდგომაც საფრთხილოა, რადგან შესაძლოა, სხვა პრობლემა - სასამართლოების საქმეებით გადატვირთვა გამოიწვიოს.

„დაზარალებულისთვის უფლებების გაზრდა ფაქტიურად ვფიქრობ, რომ ერთადერთი თვალსაზრისით შეიძლება... გარკვეულ საკითხებთან მიმართებაში თუ დაზარალებულს მიეცემა გამოძიებისთვის, პროკურორისთვის მიმართვის შესაძლებლობა, მას უარის შემთხვევაში უნდა გააჩნდეს გასაჩივრების შესაძლებლობა სასამართლოში, რომ სასამართლოს კონტროლიც გაიაროს

აღნიშნულმა. თუმცა, ხშირ შემთხვევებში, თუ გავიზიარებთ, ვნახავთ იმ მასალებს, დაზარალებულს როგორი წარმოდგენები აქვს გამოძიებასთან, სამართლიანობასთან, კანონიერებასთან მიმართებაში, შესაძლოა, სასამართლოს ძვირადღაც დაუჯდეს ეს გადატვირთვის თვალსაზრისით.“⁴⁶

დაზარალებულისთვის ინფორმაციის მიწოდების ნაწილში, ადვოკატების გამოცდილებით, ჯერ კიდევ არსებობს პრაქტიკული ბარიერები, რაც თანამშრომლობას აფერხებს, განსაკუთრებით სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებთან მიმართებით. მიუხედავად იმისა, რომ დაზარალებულს საქმის მასალების გაცნობის უფლება აქვს, მაინც აწყდება ბიუროკრატიულ თუ სხვა ტექნიკურ სირთულეებს.

„ხშირად არ ჰქონიათ გამოძიებლებს თვითონ შენება ასეთი ტიპის საქმეებთან და ჩვენ გვინდა ხოლომე, რომ დავუხმაროთ. ძალიან გვიჭირს. ჯერ რომ [დაზარალებულის] სტატუსი მოვიპოვოთ და მერე ვწვალაობთ, [რადგან] ყოველ ჯერზე უნდა მიხვიდე, რამე თუ გაინტერესებს, გამოძიებელს შეუთანხმდე, მერე იმან პროკურორს უნდა შეუთანხმოს. თუმცა, გაქვს უფლება, რომ პირდაპირ მოითხოვო საქმის მასალების გაცნობა. ესეთი პრაქტიკული დაბრკოლებები არის. ყოველ ჯერზე უნდა ამონაწერები აკეთო და ზოგჯერ უფლებასაც არ გაძლევენ, რომ ამონაწერები გააკეთო იმიტომ, რომ პერსონალური მონაცემებია [და საქმე(ები)] მოწყვლად ჯგუფებ[ს] ეხება.“⁴⁷

გამოკითხული ადვოკატების ძირითად ნაწილს მიაჩნია, რომ დაზარალებული შეჯიბრებით პროცესში მხარედ ვერ ჩაერთვება. თუმცა, ის გარკვეულ ბერკეტებს უნდა ფლობდეს იმ შემთხვევაში, თუ საქმეზე მისი წარმომადგენელი (პროკურორი) დაზარალებულის ინტერესს აცდებდა და დაზარალებული ბრალის არსის ან რაიმე კვალიფიკა-

45. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

46. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

47. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

ციის ნაწილში მას არ ეთანხმება. გარდა ამისა, ადვოკატების ნაწილის აზრით, დაზარალებულის უფლებები მკვეთრად შეზღუდულია და სულ მცირე, მას უნდა ჰქონდეს საბოლოო შემაჯამებელი გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება. ეს თავის მხრივ მოითხოვს, რომ იგი პროცესში ჩაერთოს, როგორც მხარე. თუმცა, ადვოკატების მცირე ნაწილი ასევე შესაძლებლად მიიჩნევს კანონმდებლობის ისე შეცვლას, რომ დაზარალებული არ იყოს მხარე და მაინც ჰქონდეს შემაჯამებელი გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება.

„იმ ლოგიკას ვეთანხმები, რომ დაზარალებული მხარე არ უნდა იყოს პროცესში, თუმცა, ასლების გადაღების გარდა, რაღაც უფლება უნდა ჰქონდეს. მაგალითად, მე ვარ დაზარალებული, დაზარალებულად მცნო პროკურატურამ, მიდის საქმე და არ ვეთანხმები, არც კვალიფიკაციას არ ვეთანხმები... [პროკურორი] არ არის ჩემი წარმომადგენელი პროცესზე, თავისი ბრალი აქვს და მე საერთოდ არ მისმენს... და არანაირი ბერკეტი არ მაქვს.“⁴⁸

„სულ მცირე, დაზარალებულს, თუ ეს ღრმად არ ჩავრთავთ საქმეში, შემაჯამებლის გასაჩივრების უფლება მაინც უნდა მივცეთ იმიტომ, რომ რეალურად მას მიადგა ზიანი... მინიმუმ რომ მიუსაჯა და არა მაქსიმუმ და მისმა ოჯახმა ბევრად დიდი ზიანი მიიღო... დამთავრდა აქ საქმე, ანუ დაზარალებულს აღარანაირი უფლებები შემდგომ აღარ აქვს.“⁴⁹

რაც შეეხება დაზარალებულის სტატუსის მინიჭების საკითხს, როგორც სისხლის სამართლის მოსამართლეები განმარტავენ, დღეს ეს პროკურატურის უფლებამოსილებაში შედის. თუმცა, თუ პირი პროკურორისგან და შემდეგ, ასევე შემდგომი პროკურორისგან დაზარალებულის სტატუსის მიღებაზე უარს მიიღებს, ამ შემთხვევაში დაზარალებულს შეუძლია ერთჯერადად გაასაჩივროს პროკურატურის გადაწყვეტილება სასამართლოში. სისხლის სამართლის მოსამართლეების განცხადებით, ამ დროს სასამართლო განიხილავს გადაწყვეტილებას, სადაც პირს უარი ეთქვა დაზარალებულის სტატუსზე. განხილვისას სასამართლო „ამოდის სტანდარტით, მიადგა თუ არა ზიანი და რამდენად მნიშვნელოვანია ეს ზიანი, როგორი იყო მატერიალური, მორალური, ფიზიკური თუ როგორი, და შედის თუ არა იმ შემადგენლობაში, რომელიც ჩადენილი ქმედების პირდაპირპროპორციულია და ქმედებამ გამოიწვია თუ არა ეს შედეგი.“⁵⁰

აქვე აღსანიშნავია, რომ ერთ-ერთი მოსამართლის აზრით, სასამართლოს მიერ დაზარალებულის სტატუსის მინიჭება გარკვეულ საფრთხეებსაც შეიძლება, შეიცავდეს, მაგალითად, შეჯიბრებითობის პრინციპის დარღვევას, ბრალდების ორგანოების ფუნქციებში შეჭრას. მოსამართლის აზრით, იმისთვის, რომ ყველანაირი საფრთხე თავიდან იქნეს აცილებული, სასურველია, დაზარალებულისთვის სტატუსის მინიჭების საკითხი ინდივიდუალური მოსამართლის განსახილველი არ იყოს და საკანონმდებლო დონეზე გაიწეროს.

„სასამართლო თუკი თავის თავზე აიღებს და ცნობს პირს დაზარალებულად, სავარაუდოდ დანაშაულის დადგენაც უნდა მოახდინოს იმიტომ, რომ თუ დანაშაული არ არსებობს, დაზარალებულიც არ იარსებებს, ხომ?! აქედან გამომდინარე, ეს ძალიან საფრთხილო საკითხია, ამ ფორმით ჩვენი გადაწყვეტილებებით არ გამოვიდეს ჩვენი აზრის წინასწარ გამოთქმა, რომ ვიღაცა არის აქ დამნაშავე... წინასწარ აზრის გამოთქმასავით გამოდის, შეჯიბრებითობის პრინციპთან მიმართებაში“

48. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, ქალი, თბილისი
 49. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, ქალი, ქუთაისი
 50. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

*გარკვეულწილად დაარტყამს... გარკვეულ საფრთხეებს ვხედავ ამ შემთხვევაში, რომ მოსამართლემ განსაზღვროს, ვინ არის დაზარალებული.*⁵¹

ამრიგად, შემდეგი მოსაზრებები გამოვლინდა სისხლის სამართალში მოსამართლის როლის შესაძლო ცვლილებასთან დაკავშირებით შეჯიბრებითობის პრინციპის დაცვის, წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის, საპროცესო შეთანხმების, სასჯელის სამართლიანობის უზრუნველყოფის და დაზარალებულის როლის გაფართოების საკითხებში.

მოსამართლეები და ადვოკატები თანხმდებიან, რომ შეჯიბრებით პროცესში მოსამართლეს სპეციფიკური როლი აქვს. თუმცა, დავის საგანს წარმოადგენს, თუ რამდენად ძლიერია მოსამართლე. მოსამართლეთა ნაწილი საჭიროდ მიიჩნევს მოსამართლის როლის გაფართოებას განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როცა მხარეს ადვოკატი არ ჰყავს. პირველ რიგში ეს მოსამართლის მიერ მხარეთა თანხმობის გარეშე კითხვის დასმის უფლებას ეხება. ასევე მნიშვნელოვანია, მოსამართლეს ჰქონდეს უფლება, მოითხოვოს ექსპერტიზის ჩატარება, თუკი საქმეში ამის საჭიროებას ხედავს და ბრალდებისა და დაცვის მხარეები ამას არ ან ვერ ატარებენ. კითხვის დასმისა და ექსპერტიზის ნაწილში ადვოკატები მოსამართლეებს ეთანხმებიან. თუმცა, ზოგადად მიიჩნევენ, რომ მოსამართლეები შეჯიბრებით პროცესში საკუთარ როლს ზედმეტად ფორმალურად უდგებიან მაშინ, როცა შეუძლიათ, სამართლის ნორმების უფრო ფართოდ განმარტება.

მოსამართლეთა და ადვოკატთა დიდი უმრავლესობა ადასტურებს, რომ წინასასამართლო სხდომაზე სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის შემთხვევები ძალიან იშვიათია. მოსამართლეები ამას ბრალდების მხარის კვალიფიციური მუშაობით ხსნიან. ასევე, მაგალითად მოჰყავთ ისეთი საქმეები, სადაც მტკიცებულებას მოწმეთა ჩვენებები წარმოადგენს, რომელი-

თა შინაარსობრივი შეფასების გარეშე საქმე ვერ შეწყდება, შეფასება კი არსებით განხილვაზე უნდა მოხდეს. ადვოკატები მიიჩნევენ, რომ შედარებით ხშირია ისეთი შემთხვევები, როცა საქმეს არასწორი კვალიფიკაცია აქვს, მაგრამ წინასასამართლო სხდომის ეტაპს მაინც გადის და არსებით განხილვაზე ხვდება.

საპროცესო შეთანხმებაში მოსამართლის როლთან დაკავშირებით, ბრალდებულის ნების შემოწმების მხრივ, მოსამართლეები განსაკუთრებულ სირთულეებს არ აწყდებიან, რადგან ნების გადამოწმების საკითხები კანონითაა გაწერილი. თუმცა, პრაქტიკაში ბრალდებულის ნების შემოწმება მათთვის მარტივი არ არის, განსაკუთრებით, როცა ბრალდებისა და დაცვის მხარეები არანაირ ზეწოლაზე არ საუბრობენ. მოსამართლეები ადასტურებენ, რომ საპროცესო შეთანხმების არდამტკიცება ხშირი არ არის და არასამართლიან სასჯელს უკავშირდება. მოსამართლეთა მცირე ნაწილის აზრით, მნიშვნელოვანი იქნებოდა, რომ მოსამართლეს საპროცესო შეთანხმებაში ცვლილების შეტანის უფლება ჰქონდეს. ადვოკატები საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტში გარკვეულ გაუმჯობესებას ხედავენ, მაგალითად, ჯარიმების ოდენობის შემცირებას, რაც, თავის მხრივ, საპროცესო შეთანხმებაში სახელმწიფო ინტერესს ასუსტებს. თუმცა, პრობლემად მიაჩნიათ ის, რომ მოსამართლეები საპროცესო შეთანხმებას უმეტესად ისე ამტკიცებენ, რომ შეთანხმების პირობებს არ უღრმავდებიან. ადვოკატების ნაწილიც ეთანხმება მოსაზრებას, რომ მოსამართლეს საპროცესო შეთანხმებაში ცვლილებების შეტანის უფლება უნდა ჰქონდეს.

სამართლიანი სასჯელის უზრუნველსაყოფად მოსამართლეთა ნაწილი საჭიროდ მიიჩნევს კანონმდებლობით განსაზღვრულ მინიმალურ ზღვარზე ნაკლები სასჯელის გამოყენების უფლებას. რამდენიმე მოსამართლის თქმით, ეს უფლება საპროცესო შეთანხმებაში ბრალდების მხარის ინტერესის გატარების რისკს შეამცირებს. ადვოკატების შეფასებით, არსებული სასჯელები მკაცრია და მეტისამართლიანობისთვის მოსამართლეებს უნდა ჰქონდეთ მინიმალურ ზღვა-

51. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

რზე ნაკლები სასჯელის შეფარდების უფლება. დაზარალებულის როლთან და სტატუსთან დაკავშირებით, მოსამართლეთა დიდი ნაწილი ცვლილებებს საჭიროდ არ მიიჩნევს, რადგანაც ბრალდების მხარე ისედაც იცავს დაზარალებულის ინტერესებს. თუმცა, ზოგი მოსამართლე დაზარალებულის როლის გაფართოების აუცილებლობას ხედავს მათთვის მტკიცებულებების წარდგენის უფლებისა და პროკურატურის მხრიდან მათ მიმართვაზე უარის შემთხვევაში გასაჩივრების შესაძლებლობის მინიჭების ნაწილში. ერთი მოსამართლის თქმით, დაზარალებული საქმის მიმდინარეობის შესახებ ინფორმირებული უნდა იყოს. ინფორმირებულობის მნიშვნელობას ადვოკატებიც ადასტურებენ. თუმცა, პრაქტიკაში ბარიერებს აწყდებიან დაზარალებულის უფლების დაცვაში, რომ საქმის მასალებს გაეცნოს. ადვოკატების თქმით, დაზარალებულის როლი უნდა გაფართოვდეს და მიეცეს საბოლოო გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება. რაც შეეხება დაზარალებულის სტატუსის მინიჭებას, რაც ამჟამად პროკურატურის პრეროგატივაა, მოსამართლეები ნაკლებად თვლიან საჭიროდ ამ მხრივ რაიმე ცვლილებას.

მოსამართლის გამონწვევები ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვისას

ოჯახში ძალადობის მზარდი მაჩვენებლის, კანონმდებლობაში რიგი ცვლილებების (გამკაცრდა სახელმწიფო პოლიტიკა) და ასეთი საქმეების განხილვის პრობლემატურობის გათვალისწინებით, მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა კვლევის ფარგლებში ისაუბრეს იმ გამოწვევებზე, რაც ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვას ახლავს თან. მაგალითად, დაზარალებული უარს ამბობს ჩვენების მიცემაზე, ირიბი ჩვენებები, სამედიცინო ექსპერტიზით ვერ დგინდება მიყენებული დაზიანებების წარმომავლობა და ა.შ.

ოჯახში ძალადობის საქმეებთან დაკავშირებით მოსამართლეებმა აღწერეს მთელი რიგი პრობლემები, რომლებსაც სამართალწარმო-

ების სხვადასხვა ეტაპზე აწყდებიან სისხლისა თუ ადმინისტრაციულ საქმეთა განხილვისას. მართალია, 2018 წლის დეკემბრის შემდეგ ადმინისტრაციული სასამართლოები აღარ იხილავს შემაკავებელი ორდერის გაუქმების და დამცავი ორდერის გამოცემის საკითხებს, თუმცა, მანამდე ეს ერთ-ერთი რთულად განსახილველი საკითხი იყო. კვლევაში მონაწილე მოსამართლეები თანხმდებიან, რომ ასეთი საქმეების განხილვას „გარკვეულად ძალიან მაღალი ემოციური ფონი“ ახლავს.⁵² გამოწვევას წარმოადგენს სათანადო მტკიცებულებების ნაკლებობაც. მაგალითად, ზოგჯერ შემაკავებელი ორდერი გაცემული იყო მხოლოდ მხარეთა განმარტების საფუძველზე და შემდგომ სასამართლოს უნდა გაერკვია, რეალურად მოხდა თუ არა ფაქტი.

ზოგიერთმა მოსამართლემ აღნიშნა, რომ ისინი ცდილობენ, მხარეს გარკვეული მტკიცებულებები წარმოადგენინონ. თუ საჭიროა, გამოითხოვონ. „როდესაც [მხარე] ამბობს, რომ, ვთქვათ, სატელეფონო შეტყობინებებით ყოველდღიურად მაყენებს შეურაცხყოფას, დამივალეობა, რომ წარმოადგინოს ამ სატელეფონო შეტყობინებების ამონაწერი და მინახავს და როგორც მტკიცებულება, ისე დამირთავს საქმისთვის.“⁵³

მოსამართლეთა ნაწილის თქმით, ფემიციდის არსებული სტატისტიკიდან გამომდინარე, სახელმწიფო მიდგომა ქალების დაცვისკენაა მიმართული და სასამართლოც ამ გეზს მიყვება. თუმცა, ორმა მოსამართლემ ისიც აღნიშნა, რომ გარდა ფიზიკური ძალადობისა, ყოფილა ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც მხარეთა შორის არსებული სამოქალაქო ურთიერთობებიდან გამომდინარე ქალი სასამართლოს შემაკავებელ ბერკეტს პირადი ინტერესების დაცვისთვის იყენებს.

განსხვავებული სიტუაციაა სისხლის სამართალში. მოსამართლეთა თქმით, 2018 წლის დეკემბრის თვეში შევიდა ცვლილება, სასჯელი ოჯახურ ძალადობაზე გამკაცრდა, ზღვარმა აი-

52. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი
53. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი

წია და ახალი კანონმდებლობის მოქმედი რედაქციის თანახმად, ახლა ორ წლამდე ვადით თავისუფლების აღკვეთას ითვალისწინებს.

მოსამართლეთა ძირითადი ნაწილი აღნიშნავს, რომ ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვას სისხლის სამართალში გარკვეული გამოწვევები ახლავს თან. ყველაზე დიდ პრობლემად დასახელდა დაზარალებულების მიერ ჩვენების მიცემაზე უარის თქმა ან/და მიცემული ჩვენების მოგვიანებით შეცვლა, რაც, მოსამართლეების რწმენით, იმის გამო ხდება, რომ დაზარალებულებს აღარ სურთ ოჯახის წევრის საწინააღმდეგოდ ჩვენების მიცემა, რაც თავის მხრივ მათი უფლებაა. მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი ჩვენებების შეცვლის ფაქტებს დაზარალებულზე სხვა ოჯახის წევრების, ნათესავების ზეწოლას, ჩარევას უკავშირებს ან/და თავად დაზარალებულის მიერ იმის გააზრებას, რომ შესაძლოა შემოსავლის გარეშე დარჩეს, ვინაიდან დაზარალებული ხშირად მოძალადეზე ფინანსურადაა დამოკიდებული. მოსამართლეების განცხადებით,

„მთავარი პრობლემა, რაც აქვს ამას, არის ის, რომ მოწმეები და თვითმხილველები ყოველთვის არიან ოჯახის წევრები. როგორც ამ შემთხვევაში დაზარალებული, ისევე მისი ოჯახის წევრები აღარ აძლევენ ჩვენებას სასამართლოს და არცერთი პირდაპირი მტკიცებულება სასამართლოში აღარ რჩება... ექსპერტიზის დასკვნა რჩება ჰაერში გამოკიდებული და ვეღარ ადასტურებს ბრალდება, თუ საიდან მიიღო, დაცვის მხარე კი აპელირებს იმაზე, რომ, ბატონო, ეს წაიქცა, თავი დაარტყა და ასე შემდეგ.“⁵⁴

ჩვენების არმიცემა ან შეცვლა მტკიცებულებების არასაკმარის რაოდენობას იწვევს, რადგანაც სასამართლოს განაჩენი ირიბ ჩვენებებს (მაგალითად, პოლიციელის მონათხრობს იმის თაობაზე, თუ რა უთხრეს) ვერ დაეფუძნება, რის გამოც დგება ხოლომე გამამართლებელი განაჩენი.

„აქ რომ მოდიან, მერე ძალიან ხშირია, რომ ისეთი ხვეწნა-მუდართით მოდიან ეს ქალები, რომ გვიღუპავთ ოჯახს, ჩემი ქმრის დაპატიმრება ჩვენი ოჯახის დაქცევის ტოლფასია, მშვიკრები დავრჩით, პატრონი აღარ გვყავს. ხშირად, აი, ძალიან ხშირად [ხდება] და მერე გვლანძღავენ კიდევ, რატომ დააპატიმრეთო.“⁵⁵

გარდა დაზარალებულთა ჩვენებებთან დაკავშირებული გამოწვევებისა, ერთ-ერთი მოსამართლე ასევე პრობლემად მიიჩნევს ბრალდებულის დაკავების ოქმებს, რომელიც არარეალურ ინფორმაციას ეფუძნება. „ხდება დაკავებები ბრალდებულების ყოველგვარი საფუძვლის გარეშე, ოპერატიული ინფორმაციის, პატაკების მიხედვით და პატაკში წერია, რომ ესა და ეს ბრალდებული აპირებს მიმალვას და მერე ამას მოჰყვება მის მიმართ პატიმრობის შეფარდების საკითხი და ასე შემდეგ. ასევე პრობლემა, ანუ, რისი თქმა მინდა, რეალურად დაკავების ოქმები არის აბსოლუტურად უსაფუძვლოდ შედგენილი, უსაფუძვლოდ დაკავებული და ფაქტობრივად არარეალურ ინფორმაციაზე აგებული დაკავების ოქმები.“⁵⁶

ასევე, ერთ-ერთი მოსამართლის განცხადებით, პრობლემა ნაწილობრივ საზოგადოების სამართლებრივი განათლების დონეშიცაა, რადგანაც მათ ხშირად ვერ წარმოუდგენიათ, თუ რა განაჩენი შეიძლება, დადგეს დანაშაულის დამტკიცების შემთხვევაში და ვერ აღიქვამენ დანაშაულის სიმძიმეს. „არ მეგონა, თუ დააპატიმრებდნენო. ცემა, გეძალადა და აბა, რას უზამდნენ ძალადობაზე, ხომ?! ესეთი მიდგომა აქვს ხალხს სამწუხაროდ, სამართლებრივი განათლების დონის არქონის გამო.“⁵⁷

54. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
55. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
56. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
57. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

მოსამართლეების ნაწილი ოჯახში ძალადობის საქმეებთან დაკავშირებული გამოწვევების დასაძლევად ერთ-ერთ გამოსავლად საკანონმდებლო ცვლილებას მიიჩნევს. ერთ-ერთი მოსამართლის თქმით, შესაძლოა, ეს იყოს დაზარალებულის მიერ სასამართლოსთვის სავალდებულო წესით ჩვენების მიცემა. თუმცა, ამგვარ მიდგომას ეწინააღმდეგება მეორე მოსამართლე და ფიქრობს, რომ, მიუხედავად საკანონმდებლო დონეზე ცვლილებების საჭიროებისა, მიუღებელია, რომ დაზარალებულს რომელიმე კანონმა აუკრძალოს ჩვენების მიცემაზე უარის თქმის უფლება. მოსამართლეთა შორის ასეთი მოსაზრებაც გამოითქვა, რომ სასამართლო არ იყოს დამოკიდებული დაზარალებულის პოზიციანზე და ამისთვის სასურველია, შემოიღონ მოსამართლესთან დაზარალებულის სავალდებულო წესით დაკითხვა, რაც არსებით სხდომაზე სახელმძღვანელო მტკიცებულება იქნება.

„ამ კუთხით მე ვფიქრობ, რომ კანონმდებელს სამუშაო აქვს. სასამართლო ვერაფერს იზამს, თუ კანონში ცვლილება... მოგეხსენებათ ახლა, ჩვენების მიცემაზე უარი ისჯება კანონმდებლობით დადგენილი წესით, ხო, მაგრამ იქ არის საგამონაკლისო დათქმები, რომელიც გვათავისუფლებს ჩვენ ჩვენების მიცემისაგან. აი, ოჯახურ დანაშაულებზე, მე ვფიქრობ, რომ ეს დათქმა აღარ უნდა არსებობდეს და დაზარალებული არ უნდა თავისუფლდებოდეს ჩვენების მიცემისაგან და სავალდებულო წესით სასამართლოს უნდა მისცეს ჩვენება.“⁵⁸

მოსამართლეთა ნაწილი ასევე ყურადღება გაამახვილა სახელმწიფო სერვისების არსებობის საჭიროებაზე, განსაკუთრებით მოძალადესთან მუშაობის კუთხით. მათი აზრით, სახელმწიფომ მეტი რესურსი უნდა ჩადოს პრევენციულ ღონისძიებებში, რადგან „მხოლოდ ასე ხისტად წასვლა და ყველას დაჭერა ასეთი

„გასაგებია, რომ ხშირად ეფექტი აქვს, ხშირად გარკვეული პერიოდი საპატიმროში გაჩერებას თავისი შედეგები მოყვება, მაგრამ ხომ არ ჯობია ჩანასახშივე არ იყოს ეს პრობლემები და სოციალური სამსახურები მუშაობდნენ ცოტა გაფართოებულად?! დიდი ფინანსები დაჭირდება ამას, მესმის, მაგრამ... ერთი საქმის გამოძიების აღება და ბოლოში მიყვანა[ვ] ძალიან დიდი თანხა გვიჯდება სახელმწიფოს, ხომ.“⁶⁰

ფაქტების გამო არ მოიტანს კარგ შედეგს.“⁵⁹ ოჯახურ დანაშაულებთან დაკავშირებულ პრობლემებზე ისაუბრეს ადვოკატებმაც. მათი ნაწილიც ადასტურებს, რომ ოჯახში ძალადობის თემებთან დაკავშირებული კანონმდებლობა ცვლილებებს საჭიროებს. ადვოკატების ნაწილმა აღნიშნა, რომ სისხლის სამართლის მოსამართლეს ბევრი არაფერი შეუძლია, ვინაიდან იმ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით მუშაობს, რაც მიეწოდება. ამიტომაც აქცენტი ამ შემთხვევაში მაგისტრატი მოსამართლის მიერ დაზარალებულის დაკითხვაზე უნდა გაკეთდეს. კერძო ადვოკატების აზრით კი, სიტუაციები, როდესაც მოსამართლეს საკმარისი მტკიცებულებები არ აქვთ, პროკურატურისა და გამოძიების ორგანოების არაკვალიფიციური მუშაობით აიხსნება.

„სისხლის სამართალში მოსამართლის როლზე თუ ლაპარაკობ, ეხლა სხვა შანსი მოსამართლეს არ აქვს. რაც მისდის მტკიცებულებები, იმაზე უნდა იმუშავოს და თუ მანამდე მაგისტრმა მოსამართლემ არ დაკითხა ეს მსხვერპლი ქალი, მაშინ მოსამართლემ რა ქნას, მტკიცებულება თუ არ აქვს. ეხლა ერთმა მოსამართლემ თქვა, მაინც გამამტყუნებელი გამომაქო. მაგრამ ეხლა ეს მოსაწონია? თუ მტკიცებულება არ გაქვს, გამამტყუნებელი რანაირად გამოგაქვს, ხომ?“⁶¹

58. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
 59. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
 60. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
 61. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

„ეს პრობლემა უკვე პროკურატურის პრობლემაა, რომ მოუძებნოს იმას სხვა მტკიცებულებები, რომლითაც გაამყარებს... გამომძიებელი მაგისტრის არის.“⁶²

არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატების აზრით, შესწავლილი უნდა იყოს დაზარალებულთა შეცვლილი ჩვენებების მიზეზები. გარდა ამისა, დაცული უნდა იყოს დაზარალებულის სოციალურ-ეკონომიკური უფლებებიც. ადვოკატების განმარტებით, ხშირად ჩვენების შეცვლის მიზეზი სწორედ დაზარალებულთა სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემა ხდება, ვინაიდან კერძო საკუთრება უმეტესწილად მამაკაცის სახელზეა გაფორმებული. ადვოკატების მტკიცებით, სახელმწიფომ სწორედ მსგავსი შემთხვევების დროს უნდა დაიცვას დაზარალებული. ამასთან დაკავშირებით ერთ-ერთმა ადვოკატმა მაგალითად მოიყვანა შემთხვევა, როცა მოსამართლემ მოძალადე გამოასახლა საკუთარი სახლიდან. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატებმა ასევე ისაუბრეს სახელმწიფო სერვისების გააქტიურების საჭიროებაზე დაზარალებულთა თავშესაფრით უზრუნველყოფის მიმართულებით.

„ჩვენების შეცვლა ჩემთვის სულ ასოცირდება ძალადობის გაგრძელებასთან. არავინ არ ეკითხება ამ ქალს, რატომ?“⁶³

„ჩვენ გვქონია შემთხვევა, როცა თავისივე სახლიდან გამოასახლა... ქორწინებამდე ქონდა ჩუქებით მიღებული ამ კაცს და მოძალადე გამოასახლა თავისივე სახლიდან.“⁶⁴

ამრიგად, კვლევის ფარგლებში მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა დაასახელეს ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვისას მოსამართლეთა წინაშე მდგარი გამოწვევები და სიტუაციის გასაუმჯობესებლად გარკვეული საკანონმდებლო ცვლილებების საჭიროებაც გამოკვეთეს.

მოსამართლეების თქმით, გარდა იმისა, რომ ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვას მაღალი ემოციური ფონი ახლავს თან, ხშირად საქმეში საკმარისი მტკიცებულებები არ არის წარმოდგენილი; მოწმეები უმეტესად ამავე ოჯახის წევრები არიან და ხშირია ჩვენების შეცვლა ან ჩვენების მიცემაზე უარის თქმაც. მოსამართლეების გამოცდილებით, ეს ოჯახის წევრებისა და ნათესავების მხრიდან ზეწოლას უკავშირდება ან დაზარალებულის მიერ იმის გააზრებას, რომ მოძალადეზე ფინანსურადაა დამოკიდებული ან უძრავი ქონება მოძალადის (ხშირად, კაცის) სახელზეა გაფორმებული. მოსამართლეთა მცირე ნაწილმა ბრალდებულის დაკავების ოქმების პრობლემურობასაც გაუხსვა ხაზი, რაც ხშირად „არარეალურ ინფორმაციაზეა აგებული“.

ამ გამოწვევების დასაძლევად კვლევაში რამდენიმე შემთავაზება გაქდურდა, მაგალითად, დაზარალებულის მიერ სასამართლოსთვის ჩვენების მიცემის სავალდებულო წესი ან არსებით განხილვამდე დაზარალებულის მიერ მოსამართლისთვის ჩვენების მიცემა, რაც შეიძლება შემდგომ სახელმძღვანელო მტკიცებულებად გამოიყენონ. თუმცა, მოსამართლეთა ნაწილი ასეთ ცვლილებას - დაზარალებულისთვის ჩვენების მიცემაზე უარის თქმის უფლების ჩამორთმევას - მიუღებლად მიიჩნევს. მოსამართლეები ასევე ყურადღებას ამახვილებენ სახელმწიფო სერვისების ამოქმედებაზე ოჯახში ძალადობის პრევენციის მიზნით.

ადვოკატებიც უსვამენ ხაზს ასეთ საქმეებში არასაკმარისი მტკიცებულებების პრობლემას და ამის მიზეზად პროკურატურისა და საგამომძიებლო ორგანოების არაკვალიფიციურ მუშაობას ასახელებენ. ადვოკატთა ნაწილი მნიშვნელოვნად მიიჩნევს საგამომძიებლო ორგანოების მიერ დაზარალებულთა და მოწმეთა ჩვენების ცვლილების შემთხვევაში ამის მიზეზების შესწავლას და დაზარალებულების სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემის გათვალისწინებას. ასევე, საჭიროების შემთხვევაში დაზარალებულების თავშესაფრით უზრუნველყოფას.

62. კერძო ადვოკატი, ქალი, თბილისი
63. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, ქალი, თბილისი
64. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

მოსამართლის გამოწვევები ნარკოტიკული დანაშაულის განხილვისას

მოცემული თავი აერთიანებს გამოწვევებს, რომელიც ნარკოტიკული დანაშაულის განხილვისა და სასჯელის განსაზღვრას უკავშირდება და რის წინაშეც ინდივიდუალური მოსამართლეები დგანან. თავი მოიცავს რესპონდენტთა შეფასებებს შემდეგ საკითხებთან დაკავშირებით: (1) ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდლობა; (2) ჩხრეკა; (3) ნარკოტიკული საშუალების „ჩადება“-სთან დაკავშირებული საქმეები; (4) სასჯელების პროპორციულობა; (5) ნარკოტიკულ დანაშაულებზე საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკა.

ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდლობა

ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდლობაზე საუბრისას სისხლის სამართლის მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი მიიჩნევს, რომ მოსამართლის მიერ წყაროს შესახებ სრული ინფორმაციის ფლობამ შეიძლება, უფრო მეტი პრობლემა წარმოქმნას, ვიდრე სიცხადე შეიტანოს საქმეში. მათი აზრით, წყაროს სანდლობის შემოწმებისთვის ჰიპოთეტურად საჭიროა კონფიდენცის დაკითხვა, რაც კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობაში მოდის. მოსამართლეების აზრით, ამან შეიძლება, ინფორმატორიც დააზარალოს და ისიც გამოიწვიოს, რომ მომავალში ნაკლებმა ადამიანმა ითანამშრომლოს გამოძიებასთან. ერთ-ერთი მოსამართლე ასევე აღნიშნავს, რომ ინფორმატორის გამჟღავნება, თუნდაც მხოლოდ მოსამართლისთვის, გარკვეულწილად შეჯიბრებითობის პრინციპთან მოდის წინააღმდეგობაში. ინფორმაციის წყარო ცნობილი რომ განდეს მხოლოდ მოსამართლისთვის და არა დაცვის მხარისთვის (რადგან ამ შემთხვევაში დაირღვევა კონფიდენცის უფლებები), სხვა პრობლემებთან ერთად დადგება განჩინებაში ამ ინფორმაციის შეტანის პრობლემაც, თუ როგორ დაასაბუთოს მოსამართლემ, რომ მან ინფორმატორი სანდოდ მიიჩნია.

„გამოდის, რომ მე მოვიპოვებ [მტკიცებულებას], როცა მხარეებმა უნდა მოიპოვონ და თუ, დავუშვათ, ჩვენ პროცესზე გვექნება შემოწმების საშუალება, როგორ უნდა შევამოწმოთ? ეს კონფიდენცია უნდა მოვიყვანოთ პროცესზე და ის დავკითხოთ? ეს უკვე გამოიწვევს იმას, რომ შესაძლოა, ხვალ და ზეგ არავინ ითანამშრომლოს გამოძიებასთან... მაგისტრის არსებობს, ხომ, სასამართლო განხილვა, უმრავლეს შემთხვევაში კონფიდენცია არის საიდუმლო იმიტომ, რომ ეს არის მისი დაცვის გარანტია... ოპერატიული ინფორმაცია არსებობს, რომ ნამდვილად, ასე ვთქვათ, ეს პირი არის დანაშაულის ჩამდენი, ეს მხოლოდ ინფორმაციაა, ის არ გეუბნება, რომ აპრიორი ეს არის...“⁶⁵

„[წყაროს] წარმომავლობა სასამართლომ რომც იცოდეს, განჩინებაში ხომ ვერ მიუთითებს ან ხომ ვერ დაასაბუთებს, რომ, აი, მე ბრალდების მხარემ მაცნობა ამის შესახებ, ვიცი და დავიჯერე, რომ ეს ასეა.“⁶⁶

ამ არგუმენტების საპასუხოდ, ერთ-ერთი მოსამართლის აზრით, შესაძლებელია, რომ ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდობის შემოწმების მიზნით, წყაროს ვინაობა მხოლოდ დახურულ სხდომაზე გაამხილონ. თუმცა, მისი თქმით, ასეთ შემთხვევაშიც საჭიროა საკანონმდებლო დონეზე დახვეწა, რომ კონფიდენცის უფლებები არ დაირღვეს. ერთი მოსამართლე უარყოფითად აფასებს იმას, რომ მოსამართლეს ინფორმაციის წყაროს სანდობის შემოწმების ბერკეტი არ აქვს. მისი აზრით, გამოსავალს შესაძლოა, წარმოადგენდეს ინფორმაციის წყაროს გამოყენება მხოლოდ მძიმე და განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში.

„დახურულ სხდომაზე შეიძლება, მაშინ მარტო მოსამართლემ რომ იცოდეს, რა აუცილებელია, სხვამ იცოდეს. ესეთი წესი

65. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

66. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

უკვე საკანონმდებლო დონეზე უნდა დაინვეწოს... დახურულ სხდომაზე ის ადვოკატი იქნება თუ ბრალდებულის, მაშინ უნდა გაიყვანო ბრალდებულის, სადღაც არ გასკდეს, ეს ძაან საფრთხილო თემაა, ანუ ეს 100%-ით დაცული უნდა იყოს ეს საკითხი.”⁶⁷

„ბუნებრივია და რომ არა ეს ფართული მუშაობა, ისედაც არ ვართ კრიმინალური თვალსაზრისით კარგ დღეში და კიდევ უფრო ცუდ დღეში ჩავვარდებით... მაგრამ ძალიან მნიშვნელოვანია მისი საჭირო დროს გამოყენება და არა უკვე ჩვეულ წესად ქცევა, ვინ სახლში რას ინახავს და ვინ სად იმალება, არამედ მართლაც ისეთ შემთხვევებში, ალბათ, ამის გამონაკლისზე ვიტყვით, განსაკუთრებულ მძიმე და მძიმე კატეგორიებზე იყოს დაშვებული.“⁶⁸

რაც შეეხება ადვოკატების მოსაზრებებს ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდოობის შემოწმებასთან დაკავშირებით, მათი მტკიცებით, ეს პრობლემური საკითხია, რადგანაც სახელმწიფოს არანაირი ვალდებულება არ აქვს, გათქვას ინფორმაციის წყარო. შესაბამისად, მოსამართლე საერთოდ ვერ/არ შედის განხილვაში, თუ რა წყაროს ეყრდნობა ოპერატიული ინფორმაცია და ავტომატურად იზიარებს მიწოდებულ ვერსიას. ადვოკატების აზრით, ასეთ დროს ასევე პრობლემურია მოსამართლეთა დამოკიდებულება საკითხისადმი, რადგან, მათი თქმით, მოსამართლეები ვერ გრძნობენ ინფორმაციის წყაროს შეუმოწმებლობის პრობლემას. კერძო ადვოკატები კი ხაზს უსვამენ იმ გარემოებას, რომ მოსამართლეს არ აქვს წვდომა ინფორმაციის წყაროზე და, შესაბამისად, არანაირი ბერკეტი, რომ გადაამოწმოს წყაროს სანდოობა. მათი ნაწილის აზრით, სასურველია, რომ მოსამართლეებს წვდომა ჰქონდეთ ოპერატიული ინფორმაციის წყაროზე, რადგან ამით შეიზღუდებოდა სამართალდამცავების ძალაუფლება ოპერატიული ინფორმაციის არგუმენტად გამოყენებაზე.

„ქვას ხეთქავს არგუმენტი, როცა სახელმწიფო ამბობს, რომ მქონდა ოპერატიული ინფორმაცია. იდეაში, რაც ყველამ ვიცით, რომ ან საერთოდ არ ჰქონდა, ან თუ ჰქონდა, ვიღაც ინფორმატორისგან აქვს მიღებული, რაც კიდევ ცალკე შემოწმების საგანია... არცერთ მოსამართლეს ეგ კითხვა არ უჩნდება, რომ ხომ მოგაწოდა უკვე წყარომ ეს ინფორმაცია და ახლაც მაინც მითხარი, ვინ იყო ეს წყარო და არ აქვს სახელმწიფოს არანაირი ვალდებულება, რომ გათქვას ეგ წყარო, საიდან მიიღო.“⁶⁹

„მომატებული ძალაუფლების შეზღუდვის საფუძველი გახდებოდა ამ ოპერატიული თანამშრომლებისთვის და სამართალდამცავებისთვის, რომ იცოდნენ, რომ ამ ოპერატიულის ნახვის უფლება აქვს მოსამართლეს, ამიტომ ჩვენ იქ არაფერი ისეთი არ გავაკეთოთ, რაც უკან მოგვიბრუნდება და ჰქონდეს უფლება მოსამართლეს, რომ ნახოს.“⁷⁰

ჩხრეკა

რესპონდენტებმა ასევე ისაუბრეს, გამოწვევას წარმოადგენს თუ არა ის გარემოება, რომ მოსამართლეს მტკიცებულების სახით არ წარედგინება ჩხრეკის ამსახველი ვიდეო ჩანაწერი. მოსამართლეები აღნიშნავენ, რომ ვიდეო გადაღება სამართალდამცველის უფლებაა და არა ვალდებულება. მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი მიესალმება იდეას, რომ მათ წარედგინოთ ჩხრეკის ამსახველი ვიდეო მასალა, რადგან ეს საქმეს გაამარტივებდა. თუმცა, მათი აზრით, ეს განსაკუთრებულ დაბრკოლებას არ წარმოადგენს და ჩხრეკის პარალელურად ვიდეო გადაღების წარმომებასთან დაკავშირებულ ტექნიკურ სირთულეებს არ გამორიცხავენ. ამავდროულად, მოსამართლეების ნაწილი მიი-

67. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, კაცი
68. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
69. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
70. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

ჩნევს, რომ ეს სირთულეები კარგი დაგეგმვის პირობებში დაძლევადაა. ერთ-ერთი მოსამართლე აღნიშნავს, რომ ჩხრეკის ვიდეო გადაღების სავალდებულოდ დაწესება შეიძლება მაშინ, როდესაც სპეცოპერაცია დაგეგმილია. სხვა შემთხვევაში, მაგალითად, როდესაც პოლიცია დანაშაულის ფაქტს წააწყდება, მათ არ უნდა მოეთხოვებოდეთ გადაღება, ვინაიდან ეს მნიშვნელოვნად შეაფერხებს პროცესს.

„წარმოდგინეთ პრაქტიკული შემთხვევა, შემოვიდა ინფორმაცია, რომ მოძრაობს ეს ადამიანი აქა და აქ, ნარკოტიკები აქვს თან და სასწრაფოდ არის დასაკავებელი, ანუ ამ შემთხვევაში ვინ უნდა გადაიღოს? გავიდა ოპერატიული ჯგუფი, ორი კაცი გავიდა, სამი კაცი გავიდა, გამოდის, რომ ტელეფონით უნდა გადაიღოს. რამდენიმე შემთხვევა რომ მოხდეს ერთად, ყველას ოპერატორი ხომ არ გაჰყვება? ტელეფონით იქვე როცა მივლენ ადგილზე, დაიწყოს გადაღება. ის გადაღებაც ისეთი მომენტი, რომ შეიძლება, გითხრას ადამიანმა, მე რატომ მიღებ, ჩემ პირად პერსონალურ მონაცემებს რატომ აღწერ და შეიძლება, აღმოჩნდეს ჩხრეკის შედეგად, რომ არც არაფერი ყოფილა, უნდა განადგურდეს მერე ეს ჩანაწერი. შეუძლებელი არ არის, მაგრამ... ვიდეო კამერით გადაღებულზეც მომისმენია, რომ ხდებიან ხოლომე სადაოდ, რომ არაავთენტურია, ექსპერტიზასაც არ ენდობიან ხოლომე.“⁷¹

ჩხრეკის ამსახველი ვიდეო ჩანაწერის საჭიროებასთან დაკავშირებით აზრი გამოთქვეს კერძო ადვოკატებმაც. მათი ნაწილი მიიჩნევს, რომ კანონის ხარვეზს წარმოადგენს ის, რომ მოსამართლეს არ მიეწოდება ჩხრეკის ამსახველი ვიდეო ჩანაწერი. ერთ-ერთ ადვოკატს აქვე მაგალითად მოჰყავს ევროსასამართლოს ერთ-ერთი გადაწყვეტილება საქართველოს საქმესთან დაკავშირებით, სადაც, ადვოკატის

განცხადებით, ევროსასამართლოს რეკომენდაციას, რომ ჩაიწეროს ჩხრეკის ვიდეო.

„ევროსასამართლოს გადაწყვეტილება გამოვიდა საქართველოს საქმესთან დაკავშირებით... ეს არის 2006 წლის საქმესთან დაკავშირებით, სადაც გადაუღებელი აუცილებლობით ჩატარდა ჩხრეკა, მოწვეული იყვნენ მარტო პოლიციელები... ვერ დაავალდებულა პოლიცია, რომ თუ გადაუღებელ ჩხრეკას ატარებთ, აუცილებლად გადაიღეთ ვიდეოთი, თუმცა, რეკომენდაცია მისცა. ამიტომ მაგაზე ცოტა ისეთი თემა არის, უფრო კანონის ხარვეზია, ვიდრე მოსამართლის.“⁷²

ნარკოტიკული საშუალებების „ჩადება“

რესპონდენტებმა ნარკოდანაშაულოთან დაკავშირებით ასევე განიხილეს სიტუაცია, როდესაც დაცვა აპელირებს ნარკოტიკული საშუალებების „ჩადებაზე“. ვის უნდა დაეკისროს მტკიცების ტვირთი და რა უნდა გააკეთოს მოსამართლემ, როდესაც დაცვის მხარე ინფორმაციას აწვდის დანაშაულებრივ ქმედებაზე.⁷³

სისხლის სამართლის მოსამართლეები აცხადებენ, რომ ზოგადად სისხლის სამართალში მტკიცების ტვირთი აუცილებლად ბრალდების მხარეს უნდა ჰქონდეს. თუმცა, მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი მიიჩნევს, რომ, შეჯიბრებითობის პრინციპიდან გამომდინარე, სადაც ბრალდების და დაცვის მხარის უფლებები გათანაბრებულია, არც დაცვის მხარეა მთლიანად თავისუფალი მტკიცებულებების წარმოდგენისგან. სისხლის სამართალეების ნაწილის აზრით, მაშინ, როცა დაცვის მხარე აცხადებს, რომ მას არ ჩაუდენია ესა თუ ის დანაშაული და მას არ ეკუთვნის ამოღებული ნარკოტიკული საშუალება, ასეთ შემთხვევაში, მათი აზრით, მხოლოდ ბრალდების მხარეს არ უნდა ჰქონდეს მტკიცების ტვირთი და დაცვის მხარესაც უნდა მოეთხოვებოდეს იგივე. ორი

71. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

72. კერძო ადვოკატი, კაცი, თბილისი

73. იგულისხმება ნარკოტიკული საშუალებების ჩადება, როგორც ცალკე დანაშაული.

მოსამართლე კი გადაჭრით მიიჩნევს, რომ მტკიცების ტვირთი ყველა შემთხვევაში (იგულისხმება სისხლის სამართალი) ბრალდების მხარეს ეკუთვნის მიუხედავად იმისა, დაცვა აპელირებს ნარკოტიკული საშუალების „ჩადებაზე“ თუ არა.

„ზოგადად მტკიცების ტვირთი ეკისრება ყველა შემთხვევაში ბრალდებას, ამაზე ორი აზრი არ არის, მაგრამ მე ვფიქრობ, რომ ეს არ არის ყველა შემთხვევაში. ვინც რას ამბობს, მაშინ იმას ეკისრება. ის ამბობს, რომ ჩამიდელო, როგორ უნდა ამტკიცონ, რომ არა, არ ჩამიდელო. ბრალდება გვეუბნება და მოჰყავს ჩხრეკის ოქმი და მოჰყავს სამი პირი, ვინც ეს ჩხრეკა ჩატარა. ის თავის მტკიცების ტვირთს, რომ მისი პირადი ჩხრეკის შედეგად ნარკოტიკი ამოიღეს, ახორციელებს. ეხლა საიდან უნდა დავაკისროთ მტკიცების ტვირთი, რომ ეს ჩადებულო არ არის, რა უნდა ჩატაროს კიდევ იმის დასადასტურებლად, ამიტომ გარკვეულწილად ამის მტკიცება უწევს უკვე დაცვას.“⁷⁴

„მარტივი ენით რომ ვთქვათ, ბრალდებულო ზღაპარსაც რომ მოყვებს, ბრალდების მხარეს ვალდებულო, ამტკიცოს, რომ ბრალდებულო ყველა ზღაპარს.“⁷⁵

მოსამართლეების ნაწილი განმარტავს, რომ იმ შემთხვევაში, თუ დაცვა ნარკოტიკული საშუალების „ჩადებაზე“ აპელირებს და ამავედროულად ბრალდების მხარის ყველა ჩვენება ემთხვევა, მათ ბერკეტად რჩებათ ბრალდების მხარის მოტივის გამოკვლევა, თუ რა მიზეზი ჰქონდა ბრალდების მხარეს, რომ ბრალდებულისთვის ნივთმტკიცება „ჩადო“. რამდენიმე მოსამართლე აღნიშნავს, რომ ასეთ შემთხვევებს მეტად გაამარტივებდა ჩხრეკის ამსახველი ვიდეოს არსებობა.

„ამ შემთხვევაში მთავარი არის მოტივის გამოკვლევა, მოტივის გამორკვევა, რა მოტივი შეიძლება ამოძრავებდეს სახელმწიფოს, გამომძიებელს, პროკურორს ამ ადამიანის ცრუ ბრალდების მიმართ... ჩვენ ყოველთვის ვეკითხებით მოწმეს, სანამ მხარეები დაიწყებენ დაკითხვას, თუ ხართ რაიმე დამოკიდებულებაში ან ბრალდებულოთა, ან დაზარალებულოთა... აი, ის განცდა, რომ, დავუშვათ, აი, ვიდეო ჩანაწერი რომ გქონდეს, უფრო უკეთესი იქნება. ...რა თქმა უნდა, ჩადების კუთხითაც ძალიან მნიშვნელოვანია. იმ კუთხითაც ნამდვილად, ესე ვთქვათ, ჩხრეკა ჩატარდა თუ არა კანონის დაცვით...“⁷⁶

რაც შეეხება ადვოკატების მოსაზრებებს ამ საკითხებთან დაკავშირებით, მოსამართლეების მსგავსად ისინიც აღნიშნავენ, რომ მტკიცების ტვირთი ბრალდების მხარეს ეკუთვნის. მიუხედავად ამისა, ერთ-ერთი ადვოკატი მიიჩნევს, რომ შეჯიბრებითობის პრინციპიდან გამომდინარე, დაცვის მხარე ბოლომდე არ თავისუფლდება მტკიცების ტვირთისგან. სხვა ადვოკატები ამ მოსაზრებას არ ეთანხმებიან და მიიჩნევენ, რომ მტკიცების ტვირთი ყველა შემთხვევაში პროკურატურის მხარეს უნდა იყოს. გარდა ამისა, კერძო ადვოკატების ნაწილი ფიქრობს, რომ დამსწრეთა ინსტიტუტის არსებობა დადებითი მოვლენა იყო და ჩხრეკის სახელობას უზრუნველყოფდა.

„შენ როცა ამბობ, რომ ჩამიდელო, უფრო ლოგიკურია, რომ შენ დაამტკიცო, რომ არ ჩაგდელო, მაგრამ იდეაში ის ფაქტი, რომ მტკიცების ტვირთი პროკურატურას აქვს ზოგადად, მაინც გამოდის, რომ პროკურატურამ უნდა დაამტკიცოს, რომ არ ჩაუდელო იმიტომ, რომ დასამტკიცებელი აქვს, რომ შენ გქონდა ეგ ნარკოტიკი, შენგან ამოიღო.“⁷⁷

74. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
75. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
76. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი
77. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

„ბრალდებას აქვს [მტკიცების ტვირთი], მაგრამ შეჯიბრებითობის პრინციპიდან გამომდინარე, შენ გევალება, რომ შენ მტკიცებულება წარადგინო, რომ ჩაგიდეს.“⁷⁸

„ძალიან კარგი იყო, დამსწრეთა ინსტიტუტი რომ არსებობდა, კარგი გაგებით. ობიექტურ, დაუინტერესებელ პირებთან ხდებოდა, ვთქვათ, რაღაც ჩხრეკის ჩატარება, თანამშრომელ დამსწრეებზე არ არის ლაპარაკი.“⁷⁹

სასჯელის პროპორციულობა

ნარკოტიკულ დანაშაულებზე სასჯელის პროპორციულობასთან დაკავშირებით კვლევაში მონაწილე სისხლის სამართლის მოსამართლეების ნაწილს უჭირს შეფასება, თუ რამდენად პროპორციულია კანონმდებლობით განსაზღვრული სასჯელი. მოსამართლეების თქმით, როდესაც ნარკოტიკებს ეხება საქმე, ამ შემთხვევაში ყურადღება ექცევა ოდენობებს, რომელიც გაწერილია ნუსხაში და მათი შექმნილი არ არის. ამასთან, სასჯელის განსაზღვრისას, მოსამართლეები ოდენობებთან ერთად სხვა გარემოებებსაც ითვალისწინებენ და, შესაბამისად, ერთსა და იმავე ტიპის საქმეზე შესაძლოა, განსხვავებული შედეგი დადგეს.

მოსამართლეების ნაწილი აღნიშნავს, რომ სასჯელებთან დაკავშირებით ცვლილებების წინააღმდეგი არ არის. ერთ-ერთი მოსამართლის აზრით, სასარგებლო იქნებოდა, თუკი მოხდებოდა ნარკოტიკული საშუალებების უფრო მეტი დიფერენციაცია, რომ მოსამართლეებისათვისაც გასაგები იყოს, რომელი ნარკოტიკი უფრო ძლიერია, რომელი უფრო მეტად იწვევს დამოკიდებულებას და ა.შ. ერთ-ერთი მოსამართლე არსებული სასჯელების პროპორციულობის შეფასებისას უფრო კატეგორიულია და კანონში ცვლილებების გატარების საჭიროებას ხედავს. მოსამართლეების ნაწილი აქვე შენიშნავს, რომ ნარკოტიკის გამსაღებლებთან

მიმართებაში სახელმწიფო პოლიტიკა მკაცრი უნდა იყოს.

„რაოდენობიდან გამომდინარე, სახეობიდან გამომდინარე, უფრო მეტად დიფერენცირებული თუ იქნება ნარკოტიკული საშუალებები, ან თუნდაც იმ ნარკოტიკულ ნუსხაში ჩაითვლება სპეციალისტების მიერ... რომელი, ვთქვათ, უფრო მსუბუქია, რომელი უფრო მძიმეა, რომელი უფრო საშიშია და ასე შემდგომ, რომ სასჯელის განსაზღვრისას ეს გამოიყენოს... თუნდაც [ნარკოტიკების] გასაღების ნაწილში რომ დიფერენციაცია გაუკეთოს სასჯელის, რომ ის, ვინც კუჭტარულად ამზადებს ან შემოაქვს საიდანმე და ისეთ ნარკოტიკს ყიდის, რომელიც ძლიერ დამოკიდებულებას იწვევს და ასე შემდეგ, რა თქმა უნდა, სასჯელი მაღალი იყოს და სხვა შემთხვევაში შედარებით დაბალი.“⁸⁰

„კი, ბატონო, ეს კი არის, დავუშვათ, მისგან ამოღებულ ნარკოტიკული საშუალება, მაგრამ აქვს კი მას ნარკოტიკული საშუალების თვისება? შეუძლია კი ამას ზემოქმედება მოახდინოს? იმიტომ, რომ თუ მოხმარების შემთხვევაშიც არანაირი ზემოქმედება მას არ შეიძლება, რომ ჰქონდეს, აბსოლუტურად გაუმართლებელია მისი მითუმეტეს ისე მკაცრად დასჯა. აი, ამ კუთხით ეს არის გადასახედი და შესაფასებელი.“⁸¹

78. კერძო ადვოკატი, ქალი, თბილისი
79. კერძო ადვოკატი, კაცი, თბილისი
80. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი
81. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

ადვოკატები თანხმდებიან, რომ სასჯელები არაპროპორციულია და ცვლილებას საჭიროებს. არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატები ხაზს უსვამენ, რომ პრობლემა არამართლ სასჯელის არაპროპორციულობაში, არამედ ამ საკითხისადმი ზოგიერთი მოსამართლის დამოკიდებულებაშიცაა, რადგანაც მოსამართლეები თავადაც ხვდებიან საკუთარი გადაწყვეტილების, კანონმდებლობის პრობლემურობას, თუმცა, იმის გამო, რომ პროცესის შეჩერება არ სურთ, შესაბამისი წარდგინებით მაინც არ მიმართავენ საკონსტიტუციო სასამართლოს.

„მნიშვნელობა არ აქვს, რამდენი გაქვს. ერთი აბი რომ გქონდეს, უკვე განსაკუთრებით დიდი ოდენობაა. ესაა პრობლემა - ნუსხაა შესაცვლელი და სასჯელის ნაწილი.“⁸²

„არ მჯერა მე პირადად, რომ დადის ადამიანი, რომელსაც სადი აზრი გააჩნია და ვერ ხედავს პრობლემას იმაში, რაშიც ჩვენი მოსამართლეები საერთოდ ვერაფერ პრობლემას ვერ ხედავენ... გამოვიდა, პირდაპირ თქვა, ზუსტად ვიცი, რომ არასწორი არის, მაგრამ რა ვქნაო, ეხლა მე რომ წარდგინებით მივმართო საკონსტიტუციო სასამართლოსო, აქ პროცესი გაიწელებაო... ეგ რომ უფრო აწუხებს, რომ რაღაცა ერთით ნაკლები საქმე ექნება მარჯვნივ-მარცხნივ, პირდაპირ თქვა თან, ანუ, არც კი დაუმალოავს.“⁸³

ერთ-ერთი არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი ამბობს, რომ პრობლემას ნარკოტიკული საშუალებების ოდენობებთან და სასჯელებთან დაკავშირებით ისიც წარმოადგენს, რომ მოსამართლეები საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას არასწორად აღიქვამენ და ყურადღებას ამახვილებენ თითოეულ გრამზე და არა იმაზე, რამდენად შეუძლია ამ მცირე ოდენობის გამოყენება ადამიანს.

„დალიან პრობლემაა წარდგინების, რომ მართლა გრამებს წონიან, ანუ, შეიძლება, საკონსტიტუციომ პირობითად თქვას, რომ 5 გრამი არაკონსტიტუციურია, 5-დან 20-მდე თუ აიყვანენ ადამიანს... ანუ, ყველა ხვდება, ალბათ, დედამიწის ზურგზე საერთოდ მოსამართლეების გარდა, რომ მთელი პათოსი ამ გადაწყვეტილების იყო ის, რომ რაღაც 0.00-რაღაც გრამი კი არა, რაც გამოუყენებლად უვარგისია, იმაზე პირი არ უნდა დავიჭიროთ... დღეს უამრავი პატიმარი ზის იმიტომ, რომ შპრიციდან რაღაც ბამბით ამოუღეს, რომელსაც დედამიწის ზურგზე ვერავინ ვერ მოიხმარს, ისეთი პატარა რაოდენობა არის.“⁸⁴

კერძო ადვოკატები თანხმდებიან, რომ ნარკოტიკულ დანაშაულოთა დაკავშირებული სასჯელების პრობლემა კანონმდებლობის ხარვეზებს უფრო უკავშირდება, ვიდრე მოსამართლეებს. მათი აზრით, საჭიროა, კანონში დეტალურად გაიწეროს ოდენობებთან დაკავშირებული საკითხები.

„მანდ საკანონმდებლო თემა უფროა, მემგონი, ვიდრე მოსამართლის რაიმე უფლება... ოდენობასთან დაკავშირებით... უნდა იყოს კანონში ჩაწერილი.“⁸⁵

82. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
83. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
84. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი
85. კერძო ადვოკატი, ქალი, თბილისი

საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკა

საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ ნარკოტიკულ დანაშაულებზე დადგენილ პრაქტიკას სისხლის სამართლის მოსამართლეები ნაწილობრივ დადებითად აფასებენ. მათი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ეს პრაქტიკა მიზნად დასახულ შედეგს ვერ მოიტანს და რომ კანონმდებლობა რაღაც დონეზე მაინც უნდა არეგულირებდეს მარიხუანას მოხმარების საკითხს. მოსამართლეთა ნაწილი ასევე საუბრობს კანონის ხარვეზზე, რადგან იგი არ განმარტავს მარიხუანას შეძენის ლეგალურ გზას მაშინ, როცა კანონის მიხედვით აკრძალული სივრცეების გარდა, მოხმარება დასჯადი აღარაა.

„მე ყოველ შემთხვევაში ნამდვილად არა ვარ ამის წინააღმდეგი, თუმცა... მათ შორის კანონის ინიციატორიც და ყველა ერთად, ცალსახად თანხმდებიან, რომ ეს კანონი არის რეპრესიული და რეპრესიული კანონით მიღწეული უნდა იყოს ის, რომ ნარკომანია უნდა ამოიძირკვოს. რეპრესიული, შედეგი მოგვცა? რა ვიცი, მე ვვიჭრობ, არა.“⁸⁶

„საიდან შეიძინოს ადამიანმა, რომ მოიხმაროს ლეგალურად? ეს უფლება, რა ვიცი, განსაზღვრული არაა. ისევ უკანონო გზებით, ხომ? მე კაი, შევიძენ, არ დავისჯები, მაგრამ მცირე ოდენობით ნარკოტიკული საშუალების გადაცემა ჩემზე უკვე არის სისხლის სამართლის დანაშაული, გასაღება.“⁸⁷

მოსამართლეთა მცირე ნაწილი საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ დადგენილ პრაქტიკას უარყოფითად აფასებს. თუმცა, აქვე აღსანიშნავია ისიც, რომ ისინი მარიხუანას მოხმარებისთვის თავისუფლების აღკვეთას არ ემხრობიან.

„ფაქტობრივად ყოველი მოხმარების უკან ვხედავ ძალიან დიდ უკასურებისმგებლობას და ძალიან არასწორ მოქმედებას და აქედან გამომდინარე, ვერ ვიტყვით, დავუშვათ, ეს კარგია, ალბათ, და ნუ, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ 7-წლიანმა და 11-წლიანმა სასჯელებმა შედეგი ვერ გამოიღო და რეალურად ეს ხალხი კიდევ უფრო დაიღუპა, ვიდრე რამე ეშველა და რაღაცა სხვა საკითხია მოსაფიქრებელი, რომ იმათაც ვუშველოთ და დანაშაულიც შემცირდეს.“⁸⁸

რაც შეეხება ადვოკატების შეფასებებს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ ნარკოტიკულ დანაშაულებთან დაკავშირებით დადგენილ პრაქტიკაზე, ისინი დადებითად აფასებენ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას. კერძო ადვოკატები აღნიშნავენ, რომ მიუხედავად ნარკოტიკის სიმძიმისა, მოხმარებლის თავისუფლების აღკვეთა არ უნდა ხდებოდეს. თუმცა, მათი აზრით, პირადი მოხმარებისთვის ნარკოტიკული საშუალების ოდენობა კანონმდებლობით უნდა განისაზღვროს.

„რაოდენობა და მოხმარება მაინც განსაზღვრია... 260-ე მუხლია დასაყოფი სამ ნაწილად: მოხმარებელი, გამსაღებელი, გადამზიდავი. ცალ-ცალკე ეს ყველაფერი.“⁸⁹

„ახლა ოდენობა რომ განსაზღვრავს მიზანს, ეს არის ცოტა ძნელი.“⁹⁰

86. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

87. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, კაცი

88. სისხლის სამართლის მოსამართლე, ქალი

89. კერძო ადვოკატი, კაცი, თბილისი

90. კერძო ადვოკატი, კაცი, თბილისი

ამრიგად, ნარკოტიკული დანაშაულების განხილვისას მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა ხაზი გაუსვეს რამდენიმე ძირითად საკითხს: ოპერატიული ინფორმაციის სანდოობას, ჩხრეკას, ნარკოტიკული საშუალების „ჩადებას“, სასჯელის პროპორციულობასა და საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკას.

ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდოობის გადამოწმება, მოსამართლეთა დიდი ნაწილის აზრით, დამატებით სირთულეებს შექმნის ინფორმატორის უფლებების დაცვისა და შეჯიბრებითობის პრინციპის უზრუნველყოფის კუთხით. ამიტომაც მოსამართლეები ამ კუთხით მოსამართლეთა უფლებამოსილების გაფართოებას საჭიროდ არ მიიჩნევენ. თუმცა, განსხვავებული მოსაზრებაც გამოვლინდა. ერთი მოსამართლის თქმით, მათ უნდა ჰქონდეთ წყაროს სანდოობის გადამოწმების ბერკეტი: ინფორმატორის ვინაობის გამჟღავნება შეიძლება, დახურულ სხდომაზე მოხდეს ან მძიმე და განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში. ადვოკატები მეტად კატეგორიულები არიან და პრობლემად მიიჩნევენ, რომ სახელმწიფო არ არის ვალდებული, დაასახელოს ოპერატიული ინფორმაციის წყარო და მოსამართლეები არ თვლიან საჭიროდ ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს სანდოობის გადამოწმებას.

მოსამართლეების ძირითადი ნაწილი აღნიშნავს, რომ ჩხრეკის ამსახველი ვიდეო მასალა მნიშვნელოვნად გაამარტივებდა საქმის განხილვას. თუმცა, ვიდეოს არარსებობაც არ წარმოადგენს განსაკუთრებულ დაბრკოლებას. ადვოკატები ჩხრეკის ვიდეო ჩანაწერის საქმისთვის დართვის ვალდებულების არარსებობას კანონის ხარვეზად მიიჩნევენ და ამასთან დაკავშირებით ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს რეკომენდაცია მოჰყავთ მაგალითად. სისხლის სამართალში მტკიცების ტვირთთან დაკავშირებით მოსამართლეები და ადვოკატები ადასტურებენ, რომ იგი ბრალდების მხარეს ეკუთვნის. თუმცა, მოსამართლეების

ძირითადი ნაწილის თქმით, როდესაც დაცვის მხარე ნარკოტიკული საშუალების „ჩადებაზე“ აპელირებს, მტკიცების ტვირთი მასზეც გადადის. ამ აზრს ადვოკატთა მხოლოდ მცირე ნაწილი იზიარებს. ნარკოტიკული დანაშაულების განხილვისას გამოწვევას წარმოადგენს ისეთი შემთხვევებიც, როცა დაცვის მხარე ნარკოტიკული საშუალების „ჩადებაზე“ საუბრობს, ბრალდების მხარის ჩვენებებში კი დარღვევები არ იკვეთება. მოსამართლეთა ნაწილი გამოსავალს ბრალდების მხარის მოტივის გამოკვლევაში ხედავს.

ნარკოტიკულ დანაშაულებზე სასჯელის პროპორციულობის შეფასება მოსამართლეთა ძირითად ნაწილს უჭირს, რადგან ისინი გადაწყვეტილების მიღებისას კანონმდებლობით განსაზღვრულ ნუსხასა და ოდენობებს ეყრდნობიან და სხვა გარემოებებსაც ითვალისწინებენ. თუმცა, მათი ნაწილი კანონმდებლობაში ნარკოტიკული საშუალების მეტ დიფერენციას მიესალმება. ამასთან მიაჩნიათ, რომ გამსაღებლებთან მიმართებით პოლიტიკა მკაცრი უნდა იყოს. ადვოკატები სასჯელებს არაპროპორციულად მიიჩნევენ და კანონმდებლობასთან ერთად მოსამართლეების დამოკიდებულებაშიც ხედავენ პრობლემას. მათი აზრით, მოსამართლეებს პროცესის შეჩერება არ სურთ და საკონსტიტუციო სასამართლოს წარდგინებით არ მიმართავენ მაშინაც კი, როცა გადაწყვეტილებისა და კანონმდებლობის პრობლემურობას ხვდებიან.

ნარკოტიკულ დანაშაულებზე საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ დადგენილ პრაქტიკას სისხლის სამართლის მოსამართლეები არაერთგვაროვნად აფასებენ. მათი ნაწილი მიუთითებს კანონის ხარვეზზე, რომელიც მარიხუანას შეძენის ლეგალურ გზას არ განმარტავს. ადვოკატები საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკას დადებითად აფასებენ. თუმცა, საჭიროდ მიიჩნევენ, რომ კანონმდებლობით განისაზღვროს პირადი მოხმარებისთვის ნარკოტიკული საშუალების ოდენობა.

წარდგინება საკონსტიტუციო სასამართლოში და სხვა გამოწვევები

მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინების მექანიზმის ეფექტურობა შეაფასეს და ისაუბრეს მიმართვიანობის სიხშირესა და მიზეზებზე. მოსამართლეებმა კვლევაში სხვა გამოწვევებსაც გაუხსვეს ხაზი: სასამართლოში საქმეთა გადატვირთულობასა და მოსამართლეების რაოდენობის ნაკლებობას, კანონმდებლობაში ხშირ ცვლილებებს.

საკონსტიტუციო სასამართლოსადმი მოსამართლის წარდგინების მექანიზმის შეფასება და მისი გამოყენება პრაქტიკაში

კვლევაში მონაწილე მოსამართლეებმა დადებითად შეაფასეს საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინების მექანიზმი. მათი აზრით, მნიშვნელოვანია ისეთი ბერკეტის არსებობა, რომელიც მოსამართლეს და არამართლეს მოსამართლეს საშუალებას აძლევს, გამოასწოროს ხარვეზი, თუკი რომელიმე ნორმას არაკონსტიტუციურად მიიჩნევს. მოსამართლეების ძირითად ნაწილს თავად არ მიუმართავს საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინებით, თუმცა, თვლიან, რომ აღნიშნული მექანიზმი ზოგადად ეფექტიანად მუშაობს.

„ეფექტიანი მექანიზმი არის და მე რამდენადაც მახსენდება, რამდენიმე საკონსტიტუციო წარდგინება იყო გაკეთებული. ზუსტად ახლა არ მახსოვს, ერთ-ერთი იყო ამ სამწლიან გამოსაცდელ ვადასთან დაკავშირებით. საკონსტიტუციო სასამართლომ არაკონსტიტუციურად ცნო ის... უნდა იყოს იმიტომ, რომ როდესაც ხვდები, რომ რაღაც მუხლი, რომელიც არ არეგულირებს და არ არის კონსტიტუციასთან შესაბამისობაში, უნდა გქონდეს უფლება და საშუალება, რომ ეს ხარვეზი აღმოიფხვრას და გასწორდეს.“⁹¹

გამოკითხულ მოსამართლეთა ნაწილმა თქვა,

რომ სმენია მექანიზმის გამოყენების შესახებ კოლეგების მხრიდან, ხოლო სისხლის სამართლის ერთ-ერთ მოსამართლეს ადმინისტრაციული საქმეების განხილვისას საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის წარდგინებით თავად მიუმართავს.⁹² ზოგადად, მოსამართლეების ნაწილი აღნიშნავს, რომ მოსამართლეების მხრიდან საკონსტიტუციო წარდგინებები ხშირი არ არის. ამის ძირითად მიზეზად იმას ასახელებენ, რომ საკონსტიტუციო წარდგინების შემთხვევაში საქმის შეჩერება უწევთ, რაც პროცესს მეტად გრძელვადიანს ხდის და რიგ შემთხვევაში ბრალდებულის მხარეს აზარალებს კიდევ. თუმცა, აქვე განმარტავენ, რომ ჯერჯერობით ისეთი ნორმა არ გამოუყენებიათ, რომელიც აშკარა წინააღმდეგობაში მოვიდოდა კონსტიტუციასთან და იმ შემთხვევაში, თუ თვლიან, რომ კონკრეტულ ნორმას რაიმე პრობლემა აქვს, მაშინ იყენებენ ნორმის განმარტების უფლებას, ამიტომაც ამ მხრივ განსაკუთრებულ პრობლემებს არ აწყდებიან.

„არ გამომიყენებია ეს მექანიზმი, ადმინისტრაციული კანონმდებლობაში... ყოფილა შემთხვევა, როდესაც რაღაცა ერთი, შეიძლება ერთი შეხედვით, რაღაცას ეწინააღმდეგებოდა, მაგრამ საბოლოოდ ნორმის განმარტების გზით გადამიწყვეტია საკითხი... როდესაც დარწმუნდები, რომ ნორმა აუცილებლად კანონს ეწინააღმდეგება და კონსტიტუციას ეწინააღმდეგება და ამაზე ღირს საკონსტიტუციო სასამართლოს მოცდენა, ასე ვთქვათ, მაშინ მივმართავდი... დაჩქარებული საქმის განხილვის ვადებია ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისთვის... 4 თვეში უნდა დასრულოდეს საქმე და თუ არ დასრულოდა, მაშინ უნდა შეწყვიტო იმიტომ, რომ ვადა გავიდა... უფრო მეტ ფიქრს მოითხოვს მოსამართლისთვის, მიმართოს თუ არა იმიტომ, რომ იმნაირი დავა შემოდის, მაგალითად, 200 ერთ თვეში. აი, ბევრი არის ერთი და იგივე

91. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, კაცი

92. წარდგინება ეხებოდა სავალდებულო სამხედრო სამსახურისთვის თავის არიდების მიზნით სამედიცინო კომისიაში გამოუცხადებლობის ჯარიმის გადაუხდელობას.

*პრობლემის დავა და მაშინ უნდა გააჩერო განხილვა არა ერთი საქმისა, არამედ უნდა გააჩერო ძალიან ბევრი საქმისა.*⁹³

ერთ-ერთი მოსამართლის აზრით, საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინებამდე უმჯობესია, კომუნიკაცია შედგეს სასამართლოსა და საკანონმდებლო ორგანოს შორის ნორმასთან დაკავშირებული კონკრეტული პრობლემის შესახებ, ვიდრე პარლამენტი და სასამართლო საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგებიან მხარეებად.

„ჩვენ ვიდრე ასეთ გადაწყვეტილებამდე მივალთ, რა თქმა უნდა, კომუნიკაცია უფრო სწორი იქნება, რომ გვქონდეს საკანონმდებლო ორგანოსთანაც. გარკვეული წერილით ვაცნობოთ, რომ არის გარკვეული პრობლემები ამ კანონთან მიმართებაში. ხომ არ საჭიროებს ეს კანონი შესწავლას, დახვეწას.“⁹⁴

რაც შეეხება ადვოკატების მოსაზრებებს ამ თემებთან დაკავშირებით, არასამთავრობო ორგანიზაციების ადვოკატები თანხმდებიან, რომ მოსამართლეები იშვიათად მიმართავენ საკონსტიტუციო სასამართლოს წარდგინებით. ამისი ძირითადი მიზეზი, მათი თქმით, მოსამართლეების მხრიდან სურვილის ნაკლებობაა, ასევე, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსგან დამოუკიდებლობის დაბალი ხარისხი. გარდა ამისა, ადვოკატების აზრით, მოსამართლეები განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში იკავებენ თავს საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის წარდგინებით მიმართვისგან, როცა საქმეში სახელმწიფო ინტერესი დევს.

„მაგისიც მჯერა, რომ უზარებათ, საკმაოდ ლეგიტიმური არგუმენტია... მართლა ქონია ეხლა ეგეთი საქმეები, ყველა მოსამართლეს რომ არ დავაბრალო, მაგრამ როგორც კი ოდნავ მაინც სახელმწიფო ინტერესი საქმეში თუ ერთვება, ამ საკონსტიტუციოს გაგონება არ უნდათ საერთოდ.“⁹⁵

„უზარებათ, ბევრი საქმე აქვთ და... მოსამართლე რას გაბედავს, მეიღოს ვერ მიწერენ, საბჭოს თუ არ ჰკითხეს.“⁹⁶

კერძო ადვოკატებიც იზიარებენ აზრს, რომ მოსამართლეები იშვიათად მიმართავენ საკონსტიტუციო სასამართლოს წარდგინებით და ამის მიზეზად ძირითადად მოსამართლეების გადატვირთულობას ასახელებენ. ქუთაისის ფოკუს ჯგუფის მონაწილე ადვოკატებმა გაიხსენეს შემთხვევები, როცა მოსამართლეებმა საკონსტიტუციო სასამართლოს წარდგინებით მიმართეს. მათ ამ მხრივ რაიმე პრობლემებზე ყურადღება არ გაამახვილეს.

სხვა გამოწვევები

ზოგადი პრობლემების დასახელებისას მოსამართლეებისა და ადვოკატების უმრავლესობა სასამართლო სისტემის მნიშვნელოვან გამოწვევად აფასებს სასამართლოს გადატვირთულობას და მოსამართლეთა რაოდენობის სიმწირეს. მოსამართლეებისა და ადვოკატების ნაწილი აღნიშნავს, რომ განაწილებული საქმეების რაოდენობა მნიშვნელოვნად აღემატება ადამიანურ რესურსს.

„იმისათვის, რომ ხარისხიანი მართლმსაჯულება აწარმოო და გადაწყვეტილება დასაბუთებულად შეადგინო, საჭიროა დრო, რაც მოსამართლეებს, როგორც წესი, არ გვაქვს იმიტომ, რომ ძალიან ბევრი საქმეა და რაც მეტია საქმე, გადაწყვეტილების მიღების ხარისხი იკლებს, ხომ?... ამიტომ ყველა შემთხვევაში ვცდილობთ, რომ ვიმუშაოთ 6 საათის შემდეგ 10-11-12 საათამდე და გამოვიყენოთ ის შრომის კანონმდებლობით გათვალისწინებული დასვენების დღეებიც, შაბათი-კვირაც... მნიშვნელოვანია, ერთხელ და სამუდამოდ განისაზღვროს, რამდენი მოსამართლე საჭიროდება დღეს საქართველოს და ეს განსაზღვრულიც არის და მინიმუმ 100

93. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი

94. სისხლის სამართლის მოსამართლე, კაცი

95. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

96. არასამთავრობო ორგანიზაციის ადვოკატი, კაცი, თბილისი

მოსამართლე მაინც უნდა დაემატოს, როგორც ვითხარით 10 000 მოქალაქეზე 1 მოსამართლეა აუცილებელი, ევროპაში ესაა სტატისტიკურად.⁹⁷

„ჩემი აზრით, მოსამართლეთა რაოდენობას... მე მგონი, პირდაპირ კავშირშია ზუსტად ხარისხთან და განხილვის პროცედურების რაღაც გარკვეულ სტანდარტებთან, ობიექტურობასთან, ვინაიდან ბუნებრივია, ყველა ადამიანები ვართ და რაოდენობას, გარკვეული საქმიანობის შესრულებას გარკვეული დრო ჭირდება.“⁹⁸

გადატვირთულობის გარდა, ერთ-ერთ მოსამართლეს სამართლებრივი აქტების არამდგრადობაც გამოიწვევად მიაჩნია. მისი აზრით, ინდივიდუალური მოსამართლისთვის რეალურ გამოწვევას წარმოადგენს, რომ დროულად გაეცნოს კოდექსში შეტანილ ცვლილებებს. მოსამართლის აზრით, ასევე გამოიწვევას წარმოადგენს სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკის დადგენა.

„ძალიან ბევრი ცვლილებაა, ძალიან ბევრი და ეს სამართლებრივი არამდგრადობაც ძალიან ცუდია იმიტომ, რომ ყოველდღიურად თუ არ მისდიე ამ ახალ ცვლილებებს, შეიძლება, ჩამორჩე და საქმე ვერ განიხილო... სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანია ერთგვაროვანი პრაქტიკის დადგენა, შეიძლება მე და თქვენ მოსამართლეები ვართ და სხვადასხვა აზრზე ვართ ამ

საკითხთან დაკავშირებით.. მე მოქალაქე რომ ვარ, ის კი არ უნდა მეონდეს, ვთქვათ, რომელი მოსამართლეს დაეწერება ჩემი საქმე, მე რომ მინდა გადაწყვიტოს და იმას არ დაიწეროს იმიტომ, რომ იმას სხვა პრაქტიკა აქვს... მთავარია, იყოს ერთგვაროვანი პრაქტიკა.“⁹⁹

კვლევაში მონაწილე მოსამართლეები და ადვოკატები ადასტურებენ, რომ მოსამართლეები ძალიან იშვიათად მიმართავენ საკონსტიტუციო სასამართლოს წარდგინებით. ამის ძირითად მიზეზად ისინი საქმის შეჩერების აუცილებლობას ასახელებენ, რაც გარკვეულწილად ბრალდებულის მხარესაც აწარალებს და დროში აჭიანურებს პროცესს. გარდა ამისა, მოსამართლეები კონკრეტული ნორმის პრობლემურობის შემთხვევაში ნორმის განმარტების უფლებას იყენებენ. იშვიათი მიმართვის მიზეზად ადვოკატები მოსამართლეების მხრიდან სურვილის ნაკლებობას და მათი დამოუკიდებლობის დაბალ ხარისხს ასახელებენ.

კვლევაში განხილული საკითხების გარდა, მოსამართლეებმა სხვა გამოწვევებზეც ისაუბრეს: სასამართლოების გადატვირთულობასა და მოსამართლეთა მცირე რაოდენობაზე, სამართლებრივი აქტების არამდგრადობასა და ერთგვაროვანი პრაქტიკის დადგენის საჭიროებაზე.

97. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, კაცი

98. იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკატი, კაცი, ქუთაისი

99. ადმინისტრაციული სამართლის მოსამართლე, ქალი

დანართი: თვისებრივი ინტერვიუსა და ფოკუს ჯგუფის გზამკვლევი

მოსამართლის როლი სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში (თვისებრივი ინტერვიუს გზამკვლევი)

(1) როგორ შეაფასებდით მოსამართლის როლს ყველაზე გავრცელებული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების განხილვის პროცესში?

- ხსენებულ სამართალდარღვევებზე ასევე გთხოვთ, შეაფასოთ, რამდენად ნათლადაა კანონმდებლობით განსაზღვრული სამართალდარღვევის შემადგენლობა.

(2) როგორ გავლენას ახდენს სასამართლოში, სამართალდარღვევის საქმის განხილვაზე საკანონმდებლო ხარვეზების არსებობა ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა: მაგალითად, მტკიცების სტანდარტის არარსებობა, მტკიცებულებების სრულყოფილად მოპოვება/გამოკვლევის პროცედურების არარსებობა.

- გთხოვთ, შეაფასოთ კოდექსით გათვალისწინებული სანქციების რელევანტურობა, მათ შორის ადმინისტრაციული დაკავებისა და პატიმრობის გამოყენების პრაქტიკა.

(3) რა როლი უნდა ჰქონდეს მოსამართლეს საპროცესო შეთანხმების განხილვის დროს?

- არის თუ არა არსებული საკანონმდებლო ჩარჩო მოსამართლისათვის საკმარისი უფლებამოსილებების დამდგენი, ხომ არ არის საჭირო ცვლილებები ამ მიმართულებით?
- პირად პრაქტიკაში, რამდენად ხშირად გითქვამთ უარი საპროცესო შეთანხმების დამტკიცებაზე და რა საფუძვლით?
- ხედავთ თუ არა გამოწვევებს ბრალდებულის ნების გადამოწმების პროცესში?

(4) რა როლი უნდა დაეკისროს/აკისრია მოსამართლეს შეჯიბრებით პროცესში?

- ხედავთ თუ არა მოსამართლის უფლებამოსილებების გაფართოების საჭიროებას?

(5) რამდენად ხშირად გამოიყენება სისხლის სამართლის წინასასამართლო სხდომის ეტაპზე მოსამართლის ინიციატივით სისხლის სამართლებრივი დევნის შეწყვეტის შესაძლებლობა?

- თუ იშვიათად ხდება, რითია ეს განპირობებული?

(6) რამდენად უზრუნველყოფს კანონმდებლობა სამართლიანი სასჯელის განსაზღვრის შესაძლებლობას?

- საჭიროა თუ არა ამ მიმართულებებით ცვლილებები?
- უნდა არსებობდეს თუ არა, ზოგადად, მოსამართლის მიერ კანონმდებლობით განსაზღვრულ მინიმალურ ზღვარზე ნაკლები სასჯელის გამოყენების შესაძლებლობა? (საპროცესო შეთანხმება არ იგულისხმება)

(7) არსებობს თუ არა საპროცესო კანონმდებლობით დაზარალებულის როლის გაფართოების საჭიროება?

- რა სტანდარტს ეყრდნობა სასამართლო დაზარალებულის სტატუსის მინიჭებისას?

(8) თქვენი პრაქტიკიდან გამომდინარე ან თქვენი ინფორმაციით, რა გამოწვევები დგას მოსამართლის წინაშე ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვისას?

(9) რა გამოწვევების წინაშე დგანან ინდივიდუალური მოსამართლეები ნარკოტიკული დანაშაულის განხილვასთან და სასჯელის განსაზღვრასთან?

როგორ შეაფასებდით, რომ დღეს მოსამართლეს არ აქვს წვდომა ოპერატიული ინფორმაციის

- წყაროს სანდოობის შემოწმებაზე?

გამოწვევას წარმოადგენს თუ არა ის გარემოება, რომ მტკიცებულების სახით მოსამართლეს არ

- წარედგინება ჩხრეკის პროცესის ამსახველი ვიდეო ჩანაწერი? რატომ?

როცა დაცვა აპელირებს ნარკოტიკული საშუალების ჩადებაზე, ვის უნდა დაეკისროს მტკი-

● ცების ტვირთი? რა უნდა გააკეთოს მოსამართლემ, როდესაც დაცვის მხარე მიუთითებს, ინფორმაციას აწვდის დანაშაულებრივ ქმედებაზე (იგულისხმება ნარკოტიკული საშუალების ჩადება როგორც ცალკე დანაშაული)?

საქმეში არსებულ ნარკოტიკული საშუალებების ოდენობებთან და ცალკეულ შემთხვევებთან

- დაკავშირებით აქვს თუ არა მოსამართლეს განცდა, რომ სასჯელები არაპროპორციულია?

როგორ შეაფასებდით ნარკოტიკულ დანაშაულებზე საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ

- დადგენილ პრაქტიკას?

(10) თქვენი აზრით, რამდენად ეფექტიანი მექანიზმია საერთო სასამართლოების მიერ საკონსტიტუციო სასამართლოში წარდგინებებით მიმართვა? რატომ ან რატომ არა?

(11) ინტერვიუს ფარგლებში განხილული საკითხების მიღმა, ხომ არ დაასახელებდით დამატებით საკითხებს, რომლებიც სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში მოსამართლის წინაშე არსებულ გამოწვევებს წარმოადგენს?